

Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar

Bölcsészet-és Társadalomtudományi Intézet

Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék

**Alfred Hitchcock rendezői munkásságának hatása
a filmművészetre és a nézőkre**

Témavezető:

Pozsgai János

művészeti igazgató

Készítette: Brányi Dóra

Nappali tagozat, IV. évfolyam

Szociálpedagógia – művelődésszervező szak

Győr

2008.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS.....	1
1.1. Téma indoklása, célkitűzés.....	2
2. SZAKIRODALMI ALÁTÁMASZTÁS	
ALFRED HITCHCOCK ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA.....	3
2.1. A filmezés előtti időszak.....	3
2.2. A fiatal rendező.....	4
2.3. A sikeres brit rendező.....	5
2.4. Hollywood.....	6
3. KUTATÁSI CÉLOK, BIZONYÍTÁS.....	12
4. ALFRED HITCHCOCK HATÁSA A FILMMŰVÉSZETRE.....	13
4.1. Alfred Hitchcock által rendezett filmek hatásának rövid áttekintése.....	13
4.2. „Mester” és tanításai.....	21
4.2.1. Cameo.....	21
4.2.2. Vörös-hering effektus.....	21
4.2.3. Suspense.....	22
4.2.4. MacGuffin.....	22
4.2.5. Voyeurizmus.....	23
4.2.6. Vizualitás, színek, szimbólumok.....	25
4.2.7. Plánok.....	27
4.2.8. Filmzene.....	28
4.3. Miért is van ilyen nagy hatása a híres brit rendezőnek?.....	29
5. KUTATÁSI MÓDSZEREK.....	32
5.1. Kérdőíves vizsgálat elemzése.....	32
5.2. Interjú.....	35
5.3. Következtetés.....	41
6. ÖSSZEGZÉS.....	43
BIBLIOGRÁFIA.....	45
ÁBRÁK JEGYZÉKE.....	47
MELLÉKLET	

1. BEVEZETÉS

„*Ez csak egy film...*”- jelentette ki Alfred Hitchcock (4. sz. melléklet), angol filmrendező, hogy ezzel is bizonyítsa, hogy a film számára szórakozás, amit nem szabad túl komolyan venni. (Chandler 2005)

Hitchcock részt vett a filmgyártásban a némafilmekről kezdve egészen a színes, hollywoodi filmekig, ezáltal elég nagy tapasztalattal rendelkezett, rengeteg filmet rendezett.

Napjainkban sok mozifilm készül, de már nem mindegyik van ránk olyan hatással, mint a XX. század elején, illetve közepén készült művek az akkori közönségre. Még most is szívesen nézzük meg az akkori celluloid szalagra felvett gyöngyszemeket. Szinte talán nincs is olyan ember, aki még ne hallotta volna Hitchcock nevét, még akkor sem, ha egy filmjét se látta.

1.1. Téma indoklása, célkitűzés

Véleményem szerint példaértékű a munkássága. Szakdolgozatomban szeretném mindezt bemutatni, majd kitérnék napjaink filmjeire, hogy mennyire vannak hatással rájuk Hitchcock munkái. Olyan jellegzetes jeleneteket köszönhetünk neki, melyek legendássá, közhismertté váltak. A maga korszakában is ikonnak számított. Nyugodt, higgadt rendező volt, aki munkája közben is a közönségre gondolt. Nem szerette a felhajtást, csak a cél lebegett a szeme előtt. Fontosnak tartotta a vizualitást – ez még valószínűleg a némafilmes korszakából maradt fenn - mint általában a mai rendezők is. Hitchcock egy alkalommal még a híres festőt, Salvador Dalít is megkérte, hogy egy filmbeli álomjelenetnél legyen a segítségére. Nagy hangsúlyt fektetett a zenére, hogy még nagyobb hatást váltson ki a nézőkből. Olyan, mintha a művészetet vegyítette volna a szórakozással. Ehhez hasonló dolgokra szokták mondani, hogy a keserű pirulát, tehát a mondanivalót, egy ostyában nyújtják a közönségnek, és az utóbbi ebben az esetben nem más mint a filmes látvány. Ez azonban nem minden Hitchcock-filmre igaz, hiszen valamikor tényleg csak a szórakoztatás volt a rendező célja, de néhány esetben rávilágított a problémákra, az emberi gyarlóságra, a bűnre is.

Műveiről, életéről élvezetes, megfelelő irodalmakat találtam, olvastam különböző mozi magazinokat, mindehhez megnéztem a rendező több filmjét is. Saját megfigyeléseim és

tapasztalataim is nagy szerepet játszanak a szakdolgozatomban. Emlékeim szerint kb. 11 filmjét néztem meg. Az egyik kedvencem lett a Manderley-ház asszonya, a főszereplők alakítása, a titokzatos, misztikus környezet, és a bűn kibontakozása miatt. A Psycho, a Hátsó ablak és A férfi, aki túl sokat tudott című film is nagyon elnyerte a tetszésemet. Mindegyik más-más jellegű, mégis nagyszerű, örökbecsű alkotások. Hitchcock filmjeinek különleges atmoszférája van, valahogy mindegyikben a bűn jelentőségét, és az emberek közötti kapcsolatot boncolgatja. A zene, a vágás, a látvány és a történet sok esetben kiváló lett. Nagyon izgalmasnak tartom, mikor a rendező a nézőt elviszi egy bizonyos irányba, majd rá kell jönnie a közönségnek, hogy ennek az egésznek nem is volt jelentősége, csak a direktor játszik a nézőkkel, kihasználva minden lehetőséget. Ez olyan, akár a való életben. Sokszor nem is arra figyelünk, amire kellene. Fontosnak tartom, hogy egy film ne csak szórakoztasson, hanem valami mondanivalót, illetve tanulságot is hordozzon magában. Véleményem szerint Hitchcock filmjeinek többsége rendelkezik ezekkel az adottságokkal.

2. SZAKIRODALMI ALÁTÁMASZTÁS

ALFRED HITCHCOCK ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

2.1. A filmezés előtti időszak

A szakdolgozat szerves részét képezi Hitchcock rövid életrajza, a tény, hogy miként vált világhírű filmrendezővé, művésszé. Filmográfiája a 2. sz. mellékletben található meg.

Alfred Hitchcock 1899. augusztus 13-án született a család harmadik és egyben utolsó gyermekeként az angliai Leytonstone-ban. Édesapja fűszeres volt, aki fiát rendre és fegyelemre tanította olyannyira, hogy ha fia rosszkodott, akkor elküldte őt a helyi fogdába egy levél kíséretével, hogy fiát zárják be pár percre a cellába, azzal a céllal, hogy Alfred tisztában legyen tettei következményeivel. Hitchcock egyébként jól nevelt és nyugodt gyerek volt, kedvenc foglalatossága a vonatok, mozdonyok, menetrendek tanulmányozása volt. Előfordult, hogy társai kicsúfolták külseje miatt, ezért sokat volt otthon a szobájában. Úgy érezte ez nem időpocsékolás, azzal foglalkozhatott, amivel akart, ráadásul nem zavarta senki sem. Sokat fantáziálgatott, fejlesztette a kreativitását. Úgy érezte, ez előny számára, mert nem függött másoktól, azonban megmaradt szégyenlős embernek. Kedvenc írója Edgar Allan Poe volt, de Dickens, Conan Doyle és Chesterton művei is elvarázsolták.

Hitchcock mérnöki és térképészeti iskolába járt, a műhelymunkák később segítségére váltak a filmgyártásban is. Tanult rajzot is, majd iskola után telegram – és kábelvállalatnál helyezkedett el, mint pultos. Egy idő után már bekapcsolódott a reklámozástály munkálataiba is, ahol sikerélményei voltak.

Mivel nagyon szerette a filmeket, 20 évesen jelentkezett a Players-Lasky (később Paramount) londoni stúdiójába egy üres pozícióra, némafilm-feliratok készítésével foglalkozott. Nagyon élvezte ezt a munkát, sok időt töltött vele, de szeretett volna feljebb jutni a ranglétrán. Felkérték aszisztensnek, majd rendezőnek a 13-as szám című filmhez, ami sosem készült el a pénzhiány miatt. Ekkoriban kezdte el gyakorolni a forgatókönyvírást. A stúdiónak tetszett a munkássága, így művészeti vezetővé avanszálták. Olyan munkákra is jelentkezett, amelyeket előtte még soha nem csinált, nem volt tapasztalata, de mégis rábízták a feladatokat, és szerencséje volt, bevált.

2.2. A fiatal rendező

Segédrendezőből fő rendezővé vált. A filmezésnek köszönhette a feleségét, Alma Reville-t, aki asszisztenseként tevékenykedett.

Hitchcock a '20-as évek végéig némafilmeket rendezett, ebből adódik, hogy a hangsúlyt a vizualitásra helyezték, amit a rendező nagyon szeretett. Későbbi filmjeiben is sokat foglalkozott a képi világgal. Első nagyobb jelentőségű némafilmje, A gyönyörök kertje, amiben megjelennek olyan szituációk, események, melyek Hitchcockot a későbbiekben is foglalkoztatták. Ilyen volt pl. a gyilkosság, a szerelmi háromszög, és az érdekes színjáték. Ennek a filmnek forgatásánál kezdett belejönni a rendezésbe. A forgatókönyv és a történet vezetése nem volt még a legjobb, de vizualitás és esztétikai szempontból mindenképpen újat és érdekesebbet mutatott, mint a korabeli angol filmek.

Az első igazi nagy dobása A titokzatos lakó volt, amit 27 évesen rendezett. Ő is ezt tartotta az első igazi Hitchcock-filmnek. Ennél a műnél vezette be a rendező a storyboardot, ami könnyítette a stáb és színészek munkáját is. A forgatókönyvet beszámolták, részekre tagolták, mindezek mellett még a kellékeket és a díszlet típusát is leírták. Látvány szempontjából szintén újat alkotott, egy üvegpadról keresztül mutatták a színész lépteit.

Ezek után készült el a Lefelé a lejtőn, majd a Könnyed erkölcsök című filmje. Az utóbbiban az egyik szituációt érdekesen oldotta meg. A közönség telefonközpontos nőt látja a vásznon, akinek az arcáról olvassa le, hogy a telefonon beszélgető pár közül a nő vajon igent mond-e a férfi házassági ajánlatára, vagy sem. A központos hölgy reakciója pozitív volt, tehát igent mondott a lány. Hitchcock ebben a filmben írt utoljára feliratot.

Következő két évben még 5 némafilmet rendezett, 1929-től pedig már hangosfilmeket alkotott.

2.3. A sikeres brit rendező

1929-ben elkészítette a Zsarolás című film néma változatát, de már akkor azon töpregett, hogy milyen legyen a hangos változata. Nem riadt vissza a dialógusoktól, hanem inkább bizakodott. Nagy türelemmel állt a feladatok elé, és kitartásának köszönhetően ez a film emelte a brit sztárrendezők közé.

A '30-as évek elején sok filmet készített, de talán a legkiemelkedőbb az 1934-es A férfi, aki túl sokat tudott. Erre az időszakra jellemző volt a kémkedés, már érezték a háború előszelét. Ezt a filmet újraforgatták 1956-ban James Stewart főszereplésével, de állítólag nem sikerült olyan jól, mint az eredeti, bár Hitchcock profibb alkotásnak tartotta az előzőnél.

A 39 lépcsőfok című filmben a főszereplő egy gyilkosság révén a rendőrök és a kémek között áll (7. sz. melléklet), és persze egy nő szerelme jelenti számára a megváltást, keresik az igazságot. A rendező későbbi filmjeiben is gyakran felhossa ezt a témát.

A titkos ügynök című alkotásban feltűnik Michael Redgrave, – aki egyébként a méltán elismert színész, Vanessa Redgrave édesapja – pedig ő inkább színházi munkát szerette, mert a filmet lealacsonyítónak találta. Azonban a színházban nem talált rá a kívánt szerep, ezért elvállalta a Londoni randevú főszerepét (8. sz. melléklet). Hitchcockot azonban nem igazán kedvelte. A színész a következőt nyilatkozta:

„Nem hiszem, hogy Hitchcock túl sokra tartott volna, mint színészt. Nem aggódott azonban, mert úgy gondolhatta, a vágószobában majd feljavítja a teljesítményemet. Azt hiszem, azért választott, mert jó fotóarcom van.” (Chandler 2005)

Hitchcock 19 hangosfilmet forgatott Angliában, majd 1939-ben Hollywoodba távozott. Hazájában már ekkor a leghíresebb rendezőnek számított.

2.4. Hollywood

Amerikai munkásságát A Manderley-ház asszonya című alkotásával kezdte meg. A film nagy sikert aratott, az Oscar-díjat is megkapta. A történet szerint egy megözvegyült, jóképű angol lord elvesz egy fiatal lányt, és hazaviszi Manderleybe. Az újdonsült feleség megismerkedik a személyzettel és a házvezetőnővel. Megtudjuk, hogy a ház előző úrnője vízbe fulladt. Először a férjet vádolták a meggyilkolásával, majd a nyomozás abbamaradt, arra jutottak, hogy az asszony öngyilkos lehetett. A házvezetőnő azonban ragaszkodik az elhunyt asszony emlékéhez, nem bírja elviselni, hogy a ház ura boldogságban éljen új feleségével, ezért felgyűjtja a Manderley-házat, és ő is elég vele együtt. A fiatal asszony végignézi, ahogy lángol a kastély.

A főszerepet Laurence Olivier-re és Joan Fontaine-re osztották (9. sz. melléklet). Olivier nem örült, hogy Fontaine kapta meg a női szerepet, azt szerette volna, ha felesége, Vivien Leigh játssza el a hölgy szerepét. Ez az eset némi feszültséghez vezetett, de később Olivier belátta, mégis jobb, hogy Fontaine játszott a filmben.

Hitchcocknak felajánlották, hogy rendezze meg a Végre egy jó házasság (Mr.&Mrs. Smith) című filmet, de igazából Carole Lombard színésznő, Clark Gable felesége beszélte rá. A mozimogul most először nem tudott egy gyönyörű hölgynek nemet mondani. A második alkalom Ingrid Bergmannal kapcsolatos, aki a Baktérió alatt megfilmesítését támogatta.

A rendező lánya, Pat Hitchcock valamivel a Gyanakvó szerelem című alkotás után döntötte el, hogy színésznő lesz. Bár már 13 évesen kapott egy ajánlatot a Solitaire című darabban, de a háború miatt ez félbeszakadt. A lány sokat tanult apjától, részt vehetett a forgatásokon. Hitchcock a '40-es évek elején még leforgatta a talán ismertebb Szabotőr és Mentőcsónak című filmeket (10. és 11. sz. melléklet).

A II. világháború végén, mikor a haláltáborokat felszabadították, a filmek nagy mesterét kérték meg, hogy legyen ő a felvételezgető. A rendező ezt szívesen vállalta. A filmet, ami bemutatta haláltáborok maradványait, és a közelében lévő farmokat, embereket, csak a '80-as években mutatták be a BBC-n. A film címe F3080, nem hivatalosan pedig Memory of the Camps, azaz A táborok emléke. Hitchcock került a filmtrükköket ebben a munkásságában.

A filmgéniusz 1945-ös alkotása a *Bűvölet* Gregory Peck és Ingrid Bergman főszereplésével készült el. David Selznick, Hitchcock mozijának prodecere szerette volna, ha a rendező egy pszichiátriáról forgat filmet. A *Bűvölet*ben egy doktornő beleszeret egy új orvosba, azonban a férfiről kiderül, hogy ő nem az az ember akinek kiadja magát, sőt lehet, hogy gyilkos is. A doktornő meg akarja menteni, pszichoanalízisnek veti alá az orvost, megpróbálja megfejteni az álmait. Hitchcock nem akarta a szokásos, homályos felvétellel ábrázolni a férfi álmát, ezért az álomjelenetet a híres spanyol festőre, Salvador Dalíra bízta (12. sz. melléklet). Igazából ez a jelenet tette nagyon különlegessé ezt a filmet. Mai szemmel kezdetlegesnek tűnhet, de az akkori filmezésben ez újdonságnak számított. A jelenetben ollóval szétvágott szemeket, és Dalítól megszokott szürrealista motívumokat láthatunk (1. és 2. kép). A spanyol művésznek több ötlete is volt, de nem kerülhettek bele a *Bűvölet*be, részben anyagi okok miatt. Külön érdekesség, hogy az alkotás zeneszerzője, a magyar származású Rózsa Miklós ezért a munkájáért Oscar-díjat kapott.



1. kép: A Bűvölet című filmből az álomjelenet, melyet Dalí tervezett (1)



2. kép: A Bűvölet című filmből az álomjelenet, melyet Dalí tervezett (2)

Hitchcockkal kapcsolatban eléggé megosztott volt a vélemény a színészek körében. Többen nem kedvelték a humora miatt, sokszor túl nyersnek találták. A másik dolog, amit nem kedveltek benne, hogy a forgatásokon nem adott sűrűn tanácsokat, nem dicsérte őket. Ebből adódóan sokan gondolták, hogy nem tetszik neki a munkájuk. Pedig ez nem így volt. Ha nem tetszett neki valami, azt megmondta, de feleslegesen nem kommentált semmit. Ha nem szólt, az azt jelentette, hogy minden rendben van. Voltak színészek, akiket nem nagyon

kedvelt, ezért túl sűrűn nem beszélt velük. Azonban tudjuk, hogy kedvencei közé tartozott Ingrid Bergman és Grace Kelly, velük szívesen tárgyalt. Kevésbé ismert színészekkel is jó kapcsolatot ápolt, pl. Joan Fontaine-nel, Karin Dorral és másokkal is. Akik sztárallűrök nélkül és jól játszottak, és értették a rendező szemléletét, humorát, mindannyiuknak kellemes emlékeik voltak a forgatásról.

Ingrid Bergman a következőt nyilatkozta róla:

„Tudom, hogy Hitch szeretett velem dolgozni... Éreztem, és én is így éreztem vele kapcsolatban. Nagyszerű rendező volt, olyan érzékeny. Voltak színészek, akik szerint a színészrendezése nem volt jó, de inkább velük volt valami baj. Annyira együttérző volt. Sosem untatták a gondjaim, szakmaiak vagy magánéletiek éppúgy. Mindig meghallgatott. Hitchnek mindent el lehetett mondani.

Jó humorérzéke volt, ami néha sokkolóan hatott. Nem az, amit mondott, hanem amikor mondta, mindig valami alkalmatlan pillanatban, amikor nem várta volna senki. Hitchcock ki tudta beszélni belőlem az idegességet és bizonytalanságot, amik mindig kísérték, és meg tudott kacagtatni.” (Chandler 2005)

A Bűvölet után következett a Forgósél a rendező két kedvencével, Cary Granttel és Ingrid Bergmannal a főszerepben. Ehhez fűződik a híres csókjelenet, melyben Hitchcock által kijátszották a min. 3 másodperces időlimitet, méghozzá úgy, hogy a rendező több csókra osztotta a jelenetet.

A Paradin-ügy című krimiben a filmgéniusz kiélhette büntetőjogi hajlamát. A filmet sokáig forgatták, de sajnos sok sikert nem ért el vele, anyagi bukás lett. A bírósági tárgyalás jeleneteiben Gregory Peck jól játszotta az ügyvédet, de a történet nem volt túl izgalmas és érdekes.

Ezek után jött a Kötél, a Baktérítő alatt, a Rémület a színpadon, majd a sikeresebb Idegenek a vonaton (13. sz. melléklet), amiben Pat Hitchcock is fontos szerepet kapott. Apja ugyanúgy bánt vele, mint más színészekkel, és a lánya is eszerint viselkedett. A történetben két idegen férfi utazik egy kupéban, majd az egyikük felajánlja, hogy cseréljenek gyilkosságot. A másik férfi ezt nem hajlandó elfogadni, de a bonyodalomnak nincs vége, sőt csak most kezdődik igazán.

1953-ban leforgatta a Meggyónom című egyházi témájú krimi. A papot a fiatal Montgomery Clift játszotta (14. sz. melléklet), akinek meggyónják egy gyilkosság elkövetését. Mivel az atyát köti a gyónási titoktartás, nem árulhatja el, ki volt a tettes, azonban furcsa viselkedésével felhívja magára a rendőrség figyelmét. Érdekes szituáció, hiszen a pap is jót akar, de mégsem árulhatja el a tettest, aki megbízott benne. Hitchcock szívesen feszegette az olyan témát, ami a vallással kapcsolatos. Gondoljunk csak a későbbi Tévedés című filmjére.

A rendező a következő évben elkészítette a Gyilkosság telefonhívásra című alkotását. Ez volt az első alkalom, hogy 3 dimenziós filmet készített. A 3D miatt sokkal nagyobb kamerákat kellett használni, ami megnehezítette a forgatást, ráadásul szinkronban kellett működni a két vetítógépnek.

„A 3D nem volt teljesen új dolog - mondta Hitchcock. Már a húszas években is létezett zöld és piros lencsés szemüvegekkel. Csontvázak dobták a nézőkre a koponyájukat vagy denevérek repkedtek a nézőtéren.” (Chandler 2005:223)

A Hátsó ablak című filmje is még ebben az évben készült el. Ez a film a voyeurizmus, tehát a kukkolás köré épült. A törött lábú fotós unatkozik a szobájában, ezért azzal tölti idejét, hogy a szomszédjait figyeli meg. Egy napon azonban egy gyilkosság szemtanúja lesz. Ezt az alkotást ma is sokan elemzik, manapság is készülnek ehhez hasonló filmek.

Az '50-es években nagyon sikeres filmeket készített még, többek között: Fogjunk tolvajt!, Bajok Harryval, A férfi, aki túl sokat tudott (az 1934-es alkotás amerikai változata), Tévedés, Szédülés és az Észak-északnyugat.

A Szédülés a nagy filmjei közé tartozik, de nem minden kritikus tartja jó filmnek, mégis sok mai rendezőnek a kedvence (15. sz. melléklet). Az Észak-északnyugatot is sokan ismerik, a repülő üldözős jelenet már legendássá vált. Igazából ezt a filmet Hitchcock főleg azért készítette, hogy forgathasson a Rushmore-hegyen, ahol megtalálható a híres sziklafaragás, ami az amerikai elnökökről készült. A film eredeti címe is ez lett volna: Férfi Lincoln orrában (17. sz. melléklet).

Rengeteg siker után jött a legemlékezetesebb alkotása, a Psycho. Ha Hitchcock, akkor Psycho, mondják sokan. Ez a fekete-fehér thriller nem nagy költségvetéssel készült, nem számított arra, hogy ilyen nagy sikere lesz. A filmben egy Marion nevű hölgy 40.000 dollárt

lop a főnökétől, majd elutazik. Útközben betér egy elhagyatott motelbe, ahol Norman Bates, a szállásadó kifigyeli őt, majd a nőt zuhanyzás közben megöli Bates anyja. Mariont magánnyomozóval keresteti a nővére és párja, majd a történet végén kiderül, hogy az anya egyben Norman is, mivel a férfi tudathasadásban szenved, és kritikus pillanatokban az anyjának képzele magát (19. sz. melléklet).

Anthony Perkins olyan hitelesen játszotta Norman Bates, a skizofrén moteltulajdonos szerepét, hogy mindenki beskatulyázta ebbe a szerepbe.

Hitchcock így nyilatkozott a színésről:

„Anthony Perkins annyira lenyűgöző, annyira tökéletes volt, hogy lehet, ettől tönkrement a karrierje. Lehet, hogy ártottam neki.” (Chandler 2005:274)

A színész ötlete volt, hogy valami édességet rágjon, mivel akit alakított, azt mondta, hogy úgy csipeget, mint egy madár. Ezek a jelenetek is minden nézőben megmaradtak. A film végén pedig olyan ijesztő arcot mutat, hogy tényleg elhisszük neki, hogy elmebeteg (18. sz. melléklet).

A zuhanyzós jelenet briliánsan sikerült, ennek elemzését a szakdolgozatom egy másik fejezetében folytatom.

1963-ban Tippi Hedrennel a főszerepben elkészült a Madarak (20. sz. melléklet). Nehéz volt a forgatás, hiszen nem csak emberekkel, hanem állatokkal is kellett foglalkozni. A madarak között voltak igaziak, de mű szárnyasok is, egy részét pedig animálták. Technikailag nehéz volt kivitelezni a filmet, ezért úgy érezte, hogy kár volt elkezdni. Bizonyos vizuális elemeket Edward Munch: A sikoly című festménye szerint terveztek meg. Hedren nagyon megijedt, mikor a madarak csípkedték, nem tudta, hogy mi vár rá. Érdekes módon annak idején nem tartották nagyra a filmet, de manapság annál többet emlegetik.

Következő évben szintén Tippi Hedrennel forgatott, méghozzá a Marnie-t, pedig állítólag nem volt túl jó a kapcsolat ő és Hitchcock között. Sean Conneryt kérték fel a másik főszerepre, aki akkoriban forgatta a James Bondot is. A kémfilm ugyanakkor jelent meg, mint a Marnie, de a Bond-film sokkal sikeresebb volt.

Későbbi filmjei már nem voltak túl népszerűek. A Szakadt függöny és a Topáz a hidegháborúról szóltak, titkosügynökökkel és atomtitkokkal. Úgy tűnt a hidegháborúról szóló történetek szó szerint hidegen hagyják a nézőket.

1972-es filmje, a Téboly már nagyobb siker volt, nagyjából nyolcszoros volt rajta a nyereség. A film forgatása alatt Hitchcock felesége, Alma agyvérzést kapott.

A filmgénusz teljesen összetört, már nem érdekelte a forgatás, de azért befejezte. Miután a felesége felépült, megnézte a Tébolyt, és tetszett neki. A filmben egy nyakkendőös ember gyilkolja sorozatban a nőket, azonban az egyik áldozata kezében ott marad a nyakkendőtüje, így hát sürgősen meg kell keresnie áldozatát, még mielőtt mások találnak rá.

Az idős Hitchcock már nem volt jó fizikai állapotban, így a következő filmje 1976-ig váratott magára. Ez volt a Családi összeesküvés. A forgatáson szinte végig ült, nehezeére esett felállni. A produkció ideje alatt beteg lett, egy pacemkért ültettek be neki, de egyéb problémái is voltak.

A filmet vegyes kritika fogadta, sajnos nem lett túlságosan sikeres.

1979-ben az angol királynő lovaggá ütötte a rendezőt.

A filmgénusznak volt még egy filmlerve, le akarta forgatni a Rövid éjszaka című regényadaptációt, azonban fizikai állapota már nem engedte meg, hogy be tudja fejezni az alkotást.

„Nagyon szerencsés pasas vagyok – mondta Hitchcock életére visszatekintve. – Nagyon korán azt csinálhattam, amit szerettem volna. És képes voltam annál is maradni. Találkoztam életem társával. Tökéletes kapcsolatunk tökéletes gyümölcse lányunk, Pat. Semmit nem változtatnék az életemen, kivéve, hogy véget kell, hogy érjen egyszer.

Annyira gyorsan eltelt. Kis duci gyerek voltam. Moziba jártam. Aztán egyszer csak már csináltam a filmeket. Most már nem tudom, csinállok-e még. Szeretnék.

Az életem során nagyon sok filmem született. A zömükre büszke vagyok. Egyiket sem szégyellem.

A mozi az életem, de ha nem készítek több filmet, akkor is jó volna még élni – ha a Madame is velem marad. Nincs egy jó napom se, amikor ő beteg.

Manapság minden nap ajándék, és a holnap csak ígéret.” (Chandler 2005)

Alfred Hitchcock 1980. április 29-én hunyt el a Bel Air-i otthonában.

3. KUTATÁSI CÉLOK, BIZONYÍTÁS

Hipotézisek:

1. Feltételezem azt, hogy Alfred Hitchcock bármennyire is világhírű, a nézők többsége mégsem nagyon ismeri a rendező munkásságát, sőt megkockáztatom, sokan már nem szeretik a régi filmeket megnézni. Észre sem veszik, hogy a legtöbb film, amit szeretnek, Hitchcock alkotásaiból „nőttek ki”. Igaz, ezért nemcsak ők a hibásak, hanem a különböző televíziós csatornák, melyek ritkán sugároznak a mozi mesterétől filmeket.

2. Véleményem szerint, a rendezők, a művészek és más filmes szakmabeliek a mai napig fontosnak tartják Alfred Hitchcock munkásságát, hiszen ő volt az, aki először teremtett igazán feszültséget a mozivásznon, és azt nem is akármilyen eszközökkel valósította meg. Szerintem a többség elismeréssel tekint rá, és példaként kezelik az alkotásait.

Fontosnak tartom, hogy a fiatalok is megismerjék a rendező munkásságát, és ne csak a mai, modern filmeket tekintsék etalonnak. Egy 50 évvel ezelőtt készült alkotás is lehet olyan jó – ha nem jobb – mint egy mai mozifilm. Azt szeretném, hogy ne csak a „rég”, „fekete-fehér kép” és „elavult” szavak jussanak az emberek eszébe, ha valaki kiejti ezt a nevet: Alfred Hitchcock.

4. ALFRED HITCHCOCK HATÁSA A FILMMŰVÉSZEZETRE

Saját megfigyeléseim és tapasztalataim is nagyban hozzájárultak ennek a fejezetnek a megírásához.

4.1. Alfred Hitchcock által rendezett filmek hatásának rövid áttekintése

Mint tudjuk, több remake is készült Hitchcock alkotásaiból, ezek között található a népszerű Psycho, Hátsó ablak és Madarak című filmeket, és kevésbé ismert műveket, mint pl. Jamaica fogadó, Fogjunk tolvajt, 39 lépcsőfok, Londoni randevú, Juno és páva, Titokzatos lakó, A Paradin-ügy, A Manderley-ház asszonya, A gyanú árnyékában, Suspicion és a Baktérítő alatt.

Alfred Hitchcockot sok rendező akarta utánozni, vagy követni a mai napig. Olyan műveket hagyott ránk, melyek példaértékűek a mai filmrendezők számára. Gondolhatunk itt olyan alkotókra, mint pl. Francois Truffaut, Brian De Palma, M. Night Shyamalan vagy Roman Polanski, stb.

Közülük is talán legjelentősebb a francia Francois Truffaut munkássága és Hitchcockhoz fűződő kapcsolata. A brit rendező az '50-es években tett szert világhírnévre, amikor elindult a Hitchcock bemutatja című sorozata. Sok kritikus nem tartotta nagyra a filmjeit, szerintük nincs túl sok értelmük, nincs mögötte nagy filozófiai tartalom, mondanivaló. Truffaut azonban kiállt mellette, ezért gondolta azt, hogy ha Hitchcock a jól szerkesztett kérdéssorozatára válaszolna, akkor a közvélemény máshogy vélekedne az alkotásairól. Így jött létre Helen Scott segítségével a Truffaut: Hitchcock című könyv, ami 50 órás interjú eredménye. (Truffaut 1996)

M. Night Shyamalan így vall Hitchcock alkotásaihoz fűződő kapcsolatáról, amiben utal a Lány a vízben című saját filmjére: *„Alfred Hitchcock klasszikusa, a Hátsó ablak óta izgat engem az a kapcsolat, ami az egy épületben élő embereket összeköti. A szereplők megismerését egy Agatha Christie-misztériumhoz teszi hasonlatossá ez a helyzet, ezért a nézőnek komoly erőfeszítésébe kerül, hogy kiigazodjon a különböző figurákon, és ha elakad, akkor bizony előlről kell kezdenie a kutatást.”* (Győri Est 2006. IX. 7.)

Az 1970-es születésű M. Night rendezte a *Praying with Anger*, a *Nyitott szemmel*, a *Stuart Little*, *kisegér*, a *Hatodik érzék*, *A sebezhetetlen*, a *Jelek*, *A falu és a Lány vízben* című filmeket. Főleg az utóbbi 5 filmjében érezhető a Hitchcock-hatás, nagy hangsúlyt fektet a látványra, fontosnak tartja a félelemkeltést és az izgalom fokozását. Alkotásait körülövezi a rejtély, misztikum, előfordul, hogy valamelyik főszereplője különleges adottságokkal rendelkezik. Míg Hitchcock főleg a *Psycho*, *Bűvölet*, *Marnie* és *Szédülés* című műveiben foglalkozott az emberi elmével és pszichoanalízissel, addig Shyamalan *A hatodik érzék* és a *A sebezhetetlen* című filmjeiben elemzi az emberi pszichét. A fiatal rendező Hitchcockhoz hasonlóan szintén megjelent műveiben, bár Shyamalan idáig csak utolsó három alkotásában került a kamera elé. Ezt hívják szaknyelven **cameónak**. Ilyenkor egy híres vendégszereplő tűnik fel a vásznon egy rövid időre, ez esetben a rendező.

Brian De Palma, amerikai filmrendező 1973-as alkotása, a *Nővérek* szintén Hitchcock-szerű. A filmben egy modell és egy újságíró együtt alszanak, majd másnap reggel a férfi halott, mert valaki leszúrta. Innentől kezdetét veszi a káosz, a szálak összekuszálódnak, hasonlóan Hitchcock rendezéseire. A lánynak volt egy műtéttel szétválasztott szíami ikertestvére, aki maga a megtestesült gonosz. Egy tanú jelentkezik, hogy látta a gyilkosságot, azonban a holttest eltűnik...

A rendező 1976-os thrillere, a *Megszállottság* tagadhatatlanul Hitchcock hatására született. De Palma a közismert *Szédülés* című filmre alapozta ezt a filmet, ráadásul az alkotás zeneszerzője Bernard Herrmann, aki Sir Alfred számára is készített több filmzenét is. A thrillerben a főhős lányát és feleségét elrabolják, és sajnos mindketten meghalnak. Több mint 15 év múlva a férfi találkozik egy nővel, aki nagyon hasonlít elhunyt feleségére. Egymásba szeretnek, azonban minden balul sül el, amikor esküvőjük napján elrabolják a hölgyet.

Brian De Palma köztudottan Hitchcock nagy rajongója, melyet így fogalmazott meg:
„Szerintem nincs nála nagyobb rendező. A baj csak az, hogy a fiatal filmes generáció szinte alig ismeri. Ők egyszerűen nem néznek 1970 előtti filmeket, főleg nem igazi mozivásznon. Pedig a Szédülés csak úgy értékelhető igazán. Ezért szeretem a fesztiválokon a retrospektív vetítéseket, mert ott megadatik a lehetőség, hogy mozivásznon nézhessem ezeket a régi filmeket. Csak így igazi az élmény, és ezért is van, hogy amikor én filmet tervezek csak nagy

vászonban tudok gondolkodni. A mostani filmesek aszerint terveznek, hogy úgy is tévéműsor vagy DVD lesz a filmjeikből, és eleve nem is gondolkodnak nagyobb formátumban.”

(<http://www.filmkultura.iif.hu/2006/articles/profiles/briandepalma.hu.html>)

Ő az a típusú rendező, aki szereti a rejtélyeket, nem feltétlenül törekszik a szépen végződő történetek megfilmesítésére, inkább a fájdalom és a szomorúság érdekli. 2007-ben került a mozikba a Fekete Dália című filmje, melynek operátora Zsigmond Vilmos volt – ahogy az előbb említett filmben is – és Oscar-díjra is jelölték. A történet bizonyos szempontból valós eseményt dolgoz fel, melyben egy fiatal, színésznőnek készülő lányt brutálisan meggyilkolnak a '40-es években. Két nyomozó kapja meg az ügyet, azonban az egyikük vonzódni kezd egy különös nőhöz, aki érdekes kapcsolatban állt az áldozattal. Bár a film nem aratott nagy közönségsikert, azonban a képi világa nagyon jól sikerült, köszönhető ez a magyar operatőrnek. Hitchcockra emlékeztet minket a lépcsőházbeli üldözéssel jelenet, és a film plakátja is.

De Palma Gyilkossághoz öltözve című filmje kicsit hasonlít Hitchcock Bűvölet című filmjéhez. Mindegyik főszereplője egy pszichológus, a cselekmények bonyolódnak, a szereplők személye is kérdéses. Mindkét filmben egy gyilkossághoz vezetnek a szálak.

Az olasz származású amerikai rendező Alibi test című thrillerében érződik a mozimogul Hátsó ablak című alkotásának hatása. De Palma főhőse szintén egy lakásból figyel a szemközti lakót egy távcsővel. A főszereplő megérzi, hogy a számára idegen lakóval valami baj fog történni. Sajnos a megérzése beigazolódni lászik, mikor gyilkosság történik.

Egy másik rendező, David Lynch Lost Highway című alkotásában olyan ijesztő zajokat hallunk, amit Hitchcock Psycho filmjéhez lehetne hasonlítani, azon belül is a híres zuhanyzós jelenethez. Sir Alfred 1943-as A gyanú árnyékában című remekében szerepel egy Twin Peaks nevű titokzatos amerikai kisváros, ami a filmcímet ihlette David Lynch 1991-es filmjéhez, illetve tévésorozatához. Ez a hely Stephen King néhány regényében is szerepel.

A kairói születésű és örmény származású kanadai filmrendezőt, Atom Egoyant is vonza a **voyeurizmus** – ahogy Alfred Hitchcockot - ami a mások megkukkolását, titkos megfigyelését jelenti. Egoyan a következőt nyilatkozta egy interjú során: „*Kukkolóknak kell*

lennünk. Ha nem kukkolókként merülünk bele a filmbe, nem működik igazán. Ha nem gyanakszunk arra, amit látunk, és nem próbáljuk meg összerakni a részleteket...”
(http://est.hu/cikk/35446/_kukkoloknak_kell_lennunk_-_atom_egoyan)

A kanadai alkotó egyik filmje, a Felícia utazása egy thriller, amiben bonyolódnak a szálak, érdekes jellemek bontakoznak ki a szemünk láttára, ami izgalmassá és titokzatossá válik. Az első pillanatban jól szituálnak látszó emberekről kiderül, hogy mégsem olyan ártatlanok, mint amilyeneknek hisszük őket, ugyanúgy mint a filmmogul filmjeiben.

A Disturbia című amerikai film, ami 2007. nyarán került a mozikba, olyan mint a Hátsó ablak modernizált változata. A főszereplő egy tizenéves fiú kicsit balhész kamasz, aki édesanyjával él együtt, miután édesapja meghalt. Az anya hiába próbál mindent megadni a fiának, a tinédzser mégis botrányba keveredik, kirúgják az iskolából, és még bíróság elé is állítják, amely háziőrizetre ítéli. Annyira unatkozik, hogy elkezd figyelni a szomszédjait és kukkoló válik belőle. A fiú a leskelődések folyamán rájön, hogy egyik szomszédjuk sorozatgyilkos. Szinte ugyanaz a téma, mint a fent említett Hitchcock-klasszikusnál, csak modern környezetben, és fiatalabb szereplőgárdával. Ez amolyan ma diavatosnak számító tinithriller.

A 2002-ben bemutatott A fülke című film nem véletlenül Hitchcock-szerű, hiszen Larry Cohen forgatókönyvíró Hitchcocknak is felvetette ennek a filmnek a témáját. Mindegyikük szeretett volna egy olyan történetet vászonra vinni, amelyben egy telefonfülkének kulcsfontosságú szerepe van, ugyanis az egész film egy fülkében játszódik. Hiába volt meg a fő téma, azt nem tudták, hogy mi legyen az oka annak, hogy a főszereplő a történet végéig a helyszínen maradjon. Cohan csak a '90-es években találta ki, hogy egy mesterlövész tartja sakkban a főhőst, ami hitelesnek is tűnt. A történet főszereplője egy egoista médiatanácsadó, ügynök, aki az utcán elsétál egy üres telefonfülke mellett, ahol éppen megcsörren a telefon. Az ügynök felveszi a kagylót, és kezdetét veszi az ördögi játszma, ami örökre megváltoztatja az életét. Egy mesterlövész céloz rá az egyik ház tetejéről, aki régóta figyeli a férfit, tudja a titkait. A hívó Istent játszik, az ügynök pedig a bűnös, akinek sok van a rovásán. A főszereplő nem teheti le a telefont, hiába hever egy halott ember a fülke előtt, akinek a meggyilkolásával vádolják a rendőrök. A férfi lelkiileg nagy átalakuláson megy keresztül. A főhőst, Colin Farrell játszotta, aki a következőt nyilatkozta a filmről:

„Imádtam a forgatókönyvet. Azt azonban rögtön éreztem, hogy ez a sztori több közönséges kriminél: a lélekábrázolás olyan mélységét igényli, ami merőben szokatlan a műfajban.”

(<http://www.cinematrix.hu/honlapok/afulke/index2.html>)

A telefonáló szerepét Kiefer Sutherlandre osztották. Az ő szerepe nem egy egyszerű sorozatgyilkost, hanem egy nagyon intelligens, kimért, precíz és humoros embert takar, aki nemes ellenfél is egyben. Ezek a tulajdonságok mind jellemzőek Hitchcock figuráira is, a negatív hős, soha sem egyértelműen rossz. Sir Alfred is szívesen ásta bele magát a lelki mélységekbe.

Lars Von Trier, dán rendező egyik filmjének a címe, a Manderlay utalhat Hitchcock A Manderley-ház asszonya című alkotására. A különbség a névben csak egy betű, de a kiejtése ugyanaz. Ez a hely a filmekben semmi jóra nem utal, általában a szorongást és a félelmet jelképezi. Hitchcocknál ez egy elátkozott hely, ahol az újdonsült feleség és férje csak úgy tud szabadulni a ház előző és elhunyt úrnőjének a szellemétől, hogy a film végén a házvezetőnő felgyújtja a házat. Trier filmjében - ami egy trilógia 2. része – az USA elé tart tükröt a feketékkel szembeni viselkedésük és elítélésük miatt. Manderlay egy olyan nyomorúságos hely, ahol még mindig működik rabszolgatartás, azonban egy fiatal fehér nő elhatározza, hogy segít a fekete rabszolgákon és felszabadítja őket.

Dominik Moll, a német-francia származású rendező 2005-ös filmjében, a Lemmingben több Hitchcock alkotásaiból ismert filmidézetet is felfedezhetünk. A következőt nyilatkozta ezzel kapcsolatban:

„Néha már magam sem tudom, hogy egy-egy Hitchcock-i jelenetet inspirációként, vagy szerkezeti elemként jelenítek meg a munkáimban. Rengeteget köszönhetek Hitchcocknak, az ő munkáiból ezerszer többet tanultam meg a filmkészítésről, mint bárki mástól. Számtalanszor megnéztem minden hozzáférhető filmjét, de igazán csak Francois Truffaut könyvéen keresztül értettem meg teljesen, hogyan dolgozott, hogyan gondolkozott, ami valóban fantasztikus. A Lemminghez például a Madarakból vettem át egy részt, ahol Tippi Hedren belép a hálószobába, és döbbenten látja, hogy mindenütt fenyegető madarak vannak - itt Laurent Lucas lép be a konyhába, és persze lemmingek hemzsegnek mindenhol. És úgy tűnik, működik a dolog, mert nagyon sokan emelték ki pont ezt a jelenetet.”

(<http://www.est.hu/cikk/38438>)

A történet szerint egy fiatal mérnök feleségével együtt elköltözik egy másik városba, ahol a fiatalember új munkát kapott. A házaspár meghívja a férj főnökét és annak feleségét egy vacsorára, az otthonukba. A két pár között elég szembetűnő a különbség, a vendégek el akarnak menni, botrányba fullad a vacsora. A fiatalok a zűrés esemény után egy félholt lemminget találnak a lefolyójukban, ami egyre inkább bonyolultabbá teszi a történetet.

A '70-es években nagy divat volt horrort és thrillert rendezni. Csak, hogy néhány filmet említsek: Ördögüző, Ragyogás, A texasi láncfűrészgyilkos, és persze a híres és borzongató Ómen. Az utóbbi film első része Hitchcock egykori színészével, Gregory Peckkel a főszerepben készült. A második rész a Madarak című filmet idézi, mikor a kamasz Damien – aki egyben az antikrisztus is – hollói lecsapnak áldozatukra, hogy megvédjék a fiút (3. és 4. kép). A zene a filmben ugyanolyan kísérteties, mint Hitchcock alkotásaiban. Sir Alfrednek is voltak vallási témájú krimije, ilyen volt a fentiekben említett Meggyónom és a Tévedés című film is.



3. kép: A Madarak című filmben megvadulnak a szárnyasok



4. kép: Richard Donner Ómen című alkotásában támad egy holló, akár a Madarakban

A '90-es évek végén készült egy német filmdráma, A lé meg a Lola, mely néhány pontján hasonlít a Szédülés című filmre. A történet szerint egy autókereskedésben pénzbehajtóként dolgozó férfi szem elől téveszti a pénzt, amit rábíztak. Ha nem tudja időben visszaszerezni a pénzt, akkor meghal. Ahhoz, hogy megkeresse, barátnője segítségét is kéri. A rendező, Tom Tykwer bevallotta, hogy egyik kedvenc filmje a Szédülés, és pár ötletet is áthelyezett belőle ebbe a filmbe. A német filmben szerepel egy kép, ami egy nőt ábrázol szőke konttyal. Úgy néz ki, mint Kim Novak a Szédülésben, illetve mint az a festmény, amit Novak néz a múzeumban. Ráadásul a két film tér-, és időszerkezete is nagyon hasonló.

(<http://www.filmkultura.iif.hu:8080/2000/articles/profiles/lolaint.hu.html>)

A néma tanú Anthony Waller-től szintén emlékeztet Hitchcock rendezéseire a félelelemkeltő jelenetek miatt.

A magyar rendezőkre is hatással volt a munkássága, többek között Janisch Attilára, aki a Hosszú alkony című második játékfilmjével díjat nyert a 28. Magyar Filmszemlén. Bevallása szerint a *„kép önmagában nem képes megijeszteni a nézőt - bármennyire is borzongató vagy rossz érzést kelt egy elmosódott fura figura - a hang hatására ijed meg a néző. Soha nem primitív módon kell a hangot használni, hanem ahogy Hitchcock is tette. Igazi nyelvművész volt, a műfajon belül nagy hatással volt a filmnyelvre.”*

Janisch a főiskolán Fábri Zoltán osztályába járt, a thriller vonzotta, mert a horrort nem tartotta elég elgondolkodtatónak, és nem szerette a véres filmeket. Ugyanúgy mint Hitchcock, ő is fontosnak tartja a zenét a filmben, mert teljesen megváltoztathatja a jelenet jelentését. Ő nem kedveli, ha zenét szereznek az alkotásaihoz, inkább ő szereti megtalálni a megfelelő dalt, hangot.

(<http://www.magyar.film.hu/object.d2b5fb70-d78f-4529-aeae-080bab924d13.ivy>)

Az 1997-es Hosszú alkony főszerepét nem más, mint Törőcsik Mari alakította. Szerepe szerint ő egy régész, aki a tanítványaival együtt ünnepli a kutatási eredményeit. Örömmel tölti el, mikor meglátja szülőföldjét, de hiába ismerős a hely, mégis eltéved. Busszal folytatja tovább az útját, azonban érdekes dolgok történnek vele: a buszsofőr megváltozik, zuhog az eső, elgázolnak egy fiút, a régésznő lezuhan a falépcsőről, majd minden kezdődik előről. Ebben a filmben az álom keveredik a valósággal, mindezt nagyon szép képi világgal oldotta meg Medvigy Gábor, operatőr.

2007. végén felröppent egy hír, miszerint Anthony Hopkins fogja alakítani Hitchcockot egy most készülő filmben. Az alkotás elsősorban a Psychóra és Sir Alfred kétségeiről fog szólni. Hopkins nagyon örült a szerepnek, bevallása szerint ő is egy Hitchcock-rajongó.

A tény, hogy a mai napig Hitchcock világhírű mozis ikonnak számít, az is bizonyítja, hogy nemcsak a filmek terén foglalkoznak vele, hanem más műfajban is. A Vanity Fair című amerikai magazin 2008. eleji számában jelent meg egy fotósorozat olyan ismert színészekkel, mint Casey Affleck, Reneé Zellweger, Jodie Foster, Gwyneth Paltrow, Robert Downey Jr., Javier Bardem, Keira Knightley és még más híres aktorok, akik különböző Hitchcock-filmekből ismert részleteket jelenítettek meg pl. a Psycho, a Madarak, a

Szédülés, a Gyilkosság telefonhívásra, A Manderley-ház asszonya, az Idegenek a vonaton és egyéb filmjeiből. (<http://community.livejournal.com/ohnotheydidnt/20148385.html>)

A Variety magazin 2007. októberi kiadásában közölte, hogy David Ondaatje rendezi Hitchcock A titokzatos lakó című némafilmjének új változatát. A rendező írta a forgatókönyvet, aki már egyszer készített egy Sir Alfred által inspirált rövidfilmet, melynek címe: Waiting for Dr. MacGuffin.

(<http://www.origo.hu/filmklub/blog/keszuloben/20071026-alfred-molina-es-hope-davis-jatsszak-a-the-lodger-remakejenek.html>)

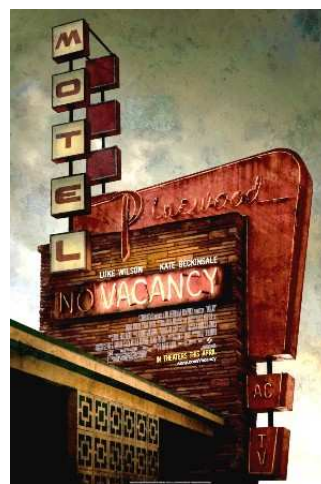
Az ismert, fiatal rendező, Antal Nimród 2007-ben készült filmje Az elhagyott szoba, sok tekintetben hasonlít a Psychóra. A magyar alkotó olyan külföldi hírességekkel forgatott, mint Luke Wilson és Kate Beckinsale. Ők ketten egy házaspárt alakítanak, akiknek lerobban az autójuk, ezért kivesznek egy egyszerű motelszobát, úgy mint a Psychóban Marion (5. és 6. kép). Egész este tévét néznek, és egy idő után rájönnek, hogy az összes horrorfilm ott játszódik a motelszobájukban. El kell menekülniük, még mielőtt nagyobb bajuk lesz, de ez nem olyan egyszerű. Antal Nimród a következőt nyilatkozta Az elhagyott szobával kapcsolatban:

„A filmben a párkapcsolat érdekel, egy fiatal házaspár nehéz időközön megy benne keresztül. Aztán egy ijesztő élményben vesznek részt, ami újra összehozza őket. Ráadásul az egész egy régi Hitchcock-filmre emlékeztet, nem csak egy vérfürdő, mint a mozikban vetített divatfilmek.”

(http://www.port.hu/pls/fi/films.film_page?i_film_id=86436&i_city_id=3372&i_county_id=1&i_where=2)



5. kép: A Psycho című thrillerből a rejtélyes Bates Motel neonfelirata



6. kép: Antal Nimród Az elhagyott szoba című filmjéből a motel

4.2. „Mester” és tanításai

4.2.1. Cameo

Cameo szerepe a filmekben sok színésznek, rendezőnek illetve közismert, híres személynek van. Hitchcock ezzel azt akarta jelezni (3., 5. és 6. sz. melléklet), hogy nem kell túl komolyan venni a mozit, hiszen ahogy ezt mondani szokta: „Ez csak egy film...”. A mai rendezők közül a fent említett M. Night Shyamalan jelenik meg legtöbbször az alkotásaiban.

Quentin Tarantino rendező legismertebb cameo szerepe Robert Rodriguez filmjében, a Desperadóban volt, de ezen kívül több filmben is szerepelt. Egyébként Tarantinóra is hatással volt Hitchcock. Egyik filmjéhez, a Négy szobához a Hitchcock bemutatja sorozatból vett át egy jelenetet.

A magyarok közül Bódy Gábor egy rövid időre tűnt fel a Nácisz és Psyché című rendezésében, de Várkonyi Zoltán is vendégszerepelt néhány alkalommal saját filmjeiben. Szabó István és Jiří Menzel is szerepeltek egymás filmjében. A magyar rendező az Őfelsége pincére voltam című regényadaptációban, míg a cseh művész a Rokonokban tűnt fel.

4.2.2. Vörös-hering effektus

Ez a filmes effektus azt jelenti, hogy a rendező, illetve a forgatókönyv írója a történetet elviszi egy irányba, majd az eseményeket megszakítva egy más vonalon halad tovább. Hitchcocknál ez főleg a Psychónál volt jellemző, hiszen a történet első részében Marion lépéseit követhetjük nyomon, és arra várunk, hogy kiderüljön Marion lopása. A második részében már nem él a hölgy, így teljesen más eseményeket kell követnünk, aminek már nincs köze a pénzrabláshoz. Itt már Norman Bates, a moteltulajdonos a főszereplő. Marion barátja és nővére egy nyomozó segítségével keresik hozzátartozójukat, és szeretnének választ kapni arra, hogy miért lopott. Szerintük miután Bates megtudta, hogy a nőnél sok pénz van, ellopta tőle azt, majd Mariont eltűntette valahova. De ez sem igaz, hiszen a film végén kiderül, hogy a férfi beteg, skizofrén, ezért ölte meg Mariont, Bates nem is tudott a pénzről.

Ingmar Bergman is alkalmazott ilyen hatást kiváltó eszközöket, pl a film egy részénél kialakultak a fények, ezzel szakítva meg az eseményeket.

4.2.3. Suspense

A fentiekben szerepel ez a fogalom, ami feszültségteremtést jelent. Ennek Hitchcock volt a nagy mestere, mindig úgy próbálta alakítani a történetet, hogy a közönség tudja azt, amit a főszereplő nem, hogy még izgalmasabb legyen a film, és a nézők még nagyobb érdeklődéssel figyeljék az alkotást. Ilyet figyelhetünk meg bizonyos bűnügyi filmeknél, sorozatoknál, amikor mi, nézők már a film elején megtudjuk ki követte el a bűntettet, de a nyomozó csak a végén jön rá az igazságra. Ilyen volt a Columbo című sorozat is. Vígjátékoknál gyakran előfordul, hiszen mindez a humor forrása is lehet. Pl. előre tudjuk, hogy a főszereplő nem tudja véghez vinni azt, ami szándékában áll.

4.2.4. MacGuffin

Ez egy olyan filmeszköz, ami szükséges egy jó kaland-, akciófilmhez, krimihez és akár egy thrillerhez is. A történet középpontjában egy tárgy, vagy egy személy áll, amit vagy akit a főhősnek kell megmentenie. Hitchcock által terjedt el ez a MacGuffin-elmélet, aminek a következő skót vicc szolgáltatta az alapját:

„Két skót utazik a vonaton, az egyik egy különös csomagot cipel. A másik megkérdi:

- Mi van ott nálad?

És erre az azt feleli:

- Egy MacGuffin.

- Mi az a MacGuffin?

- Speciális berendezés oroszlánok csapdába ejtésére Skót Felföldön.

- De nincsenek is oroszlánok a Skót Felföldön.

- Akkor ez nem egy MacGuffin.”

(Chandler 2005)

A filmekben a főszereplőknek fontos a MacGuffin, de a nézők nem tartják annyira lényegesnek. A rendező feladata elhitetni a közönséggel, hogy mégis fontos az a bizonyos dolog, ami a történetet mozgatja.

A híres mozimogul esetében ilyen volt a Psycho-beli pénzlopás, vagy a Forgószeél című krimiben a boros üvegben rejlő különleges por (7. kép), és a különböző titkok megfejtése pl. a Londoni randevú, a 39 lépcsőfok, Az ember, aki a túl sokat tudott és egyéb híres filmjeiben.



7. kép: *MacGuffin a Forgószélben*

A mai filmek közül az Indiana Jones, Az elveszett ereklyék fosztogatói, Mission: Impossible és a James Bond sorozat az, amiben nagy szerepe van a MacGuffinnak. A pozitív főhősnek kell egy bizonyos tárgyat, személyt vagy informácót megszereznie a negatív szereplők elől.

Előfordul, hogy a főszereplőknek olyan tárgyat kell megszerezniük, amiről fogalmuk sincs, hogy micsoda. Ilyen a Ronin című filmben egy táska, amit a volt titkosügynököknek kell elvinniük, de nem tudják, mi rejlik a szigorúan őrzött táskában.

4.2.5. Voyeurizmus

Ez a szó, mint a fentiekben is kifejtettem kukkolást jelent, ami Hitchcock filmjei közül leginkább a Hátsó ablakban bontakozott ki (8. kép). A fent említett rendezők közül nem csak Atom Egoyan és a Disturbia rendezője foglalkozott ezzel a témával, hanem sok más filmes is.

1960-ban Michael Powell által rendezett Peeping Tom kifejezetten leselkedős alkotás (9. kép). Egyes kritikusok ezt a filmet szadistának titulálják, de bizonyos körökben legendásnak számít a témája és a képi világa miatt. A főszereplő, Mark Lewis Coventry egy igazi kukucskáló. Coventry felesége arra kéri férjét, hogy csökkentse a város lakóinak adóit, azonban a férfi csak akkor hajlandó erre, ha felesége meztelenül lovagol végig a városon. A helybeliek úgy szolidarítanak az asszonnyal, hogy házukba zárkóznak, mikor a tettet végrehajtja. Egy férfi nem bújik csak el: Peeping Tom, akit ezért megvakítanak. Coventry horrorfilmen is dolgozik, méghozzá úgy, hogy a kamerájára erősített szuronnal öli meg áldozatait. A rendezőnek van a filmben cameo szerepe is, Mark apjaként tűnik fel a színen.

Ennek a klasszikus műnek is volt hatása a művészekre, pl. Mike Pattonra (a '90-es évekbeli Faith No More zenekar énekese volt), aki a horror címéről nevezte el 2006-os albumát és új formációját, melynek borítóján nem más, mint egy kulcslyuk szerepel.



8. kép: Voyeurizmus Hitchcock klasszikusában, a Hátsó ablakban
9. kép: Voyeurizmus Michael Powell filmjében, a Peeping Tomban

Ferzan Özpetek, török származású olasz rendező 2003-as filmjének középpontjában egy férjes asszony áll, aki a lakásuk ablakán keresztül figyeli a szemközt lakó jóképű szomszédjukat. Mivel a nő már nehezen viseli a szürke hétköznapiakat, és a férjét is túl szelídnek, nyugodtnak és unalmasnak találja, egy idő után a számára még idegen embert tartja ideális férfinak. A filmben nem csak ezen van a hangsúly, hanem a különböző emberi kapcsolatokon és az élet értelmén. Nagyon szép film, ami az emberi értékekről szól.

Humoros, kukkolós alkotások is készültek, közülük is meg lehet említeni a Nyakiglove című amerikai filmet, amiben egy lány beleszeret a szomszéd házában lakó fiúba. Egyik éjszaka azonban a lány a szobatársaival éppen figyeli a fiút az ablakból, amikor egy gyilkosság szemtanúi lesznek. Innentől kezdődik a bonyodalom, a lányok vicces nyomozásba kezdenek, majd a történet végén kiderül, hogy a fiú a jó oldalon áll.

4.2.6. Vizualitás, színek, szimbólumok

Köztudott, hogy Hitchcock főleg képekben gondolkodott, nagy hangsúlyt fektetett a vizualításra. Nagy jelentőséget tulajdonított a szereplők apró mozzanatainak, a színeknek és szimbólumoknak. A Psycho című film elején Marion még fehér alsóneműt visel, de miután ellopta a munkahelyéről a pénzt, fekete melltartóban látható. A sötét szín a nő bűnösségét szimbolizálja, a zuhanyjelenet pedig a megtisztulást.

Hitchcock a színésznők hajszínével is próbált valamit szimbolizálni. A szőke hajúak voltak a bájos, de hideg csábítók. A Marnie című filmjében a hősnő barna hajjal lopja el a pénzt, majd miután úgy érzi, hogy megfelelő biztonságban van, visszafesti a haját szőkére, amilyen eredetileg is. A Szédülésben szintén szemtanúi lehetünk a barna és a szőke kettősségének. James Stewart a szerepe szerint a szőke Kim Novakba szeret bele, majd miután a nő meghal, a férfi találkozik egy hölgygel, aki szakasztott mása volt szerelmének, csak az illetőnek barna haja van. A nő szőkeként titokzatos volt, de barnaként már kevésbé.

A New York Times 1935-ben a következőt írta a mozimogulról:

„A meglepetés és az elbizonytalanítás, a feketehumor és a hideg horror mestere, Hitchcock úgy használja a kameráját, mint a festő az ecsetjét. Történeteit stilizálja és különleges színárnyalatokkal tölti meg. {... Kameramozgása gördülékeny és pontos. Hitchcock példátlan magabiztossággal teremt meg a fenyegetettség érzését.” (Auzel 1999:32)

A színekkel más rendező is szívesen játszik. Ingmar Bergman a Suttogások és sikolyok című filmjében nagyon jelentős a vörös szín már az első perctől fogva, ami az emberi lelket, a szenvedést és a szenvedélyt jelenti. A film három nővérrel szól, közülük az egyik súlyos beteg. Testvérei vigyáznak rá, de nem igazán szeretetből, csak kötelességből. Igazából egyikük sem ragaszkodik különösebben a másikhoz. A nővérek magánélete sincs rendben. Egyiküknek van egy szeretője, de a férfi unja őt, a másik pedig már nem hajlandó a férjével együtt tölteni az időt. Közben beteg testvérük is meghal, de másnapra feltámad. A temetés után mindenki elhagyja a szenvedésekkel teli kastélyt.

Steven Spielberg egyik szokásosnál komolyabb filmje, az 1993-ban készült Schindler listája fekete-fehéren készült el, azonban néhány jelenetben felfedezhetjük a vörös színt, pl. egy kislány ruháján, stb. Ez a szín szintén az életet és a szenvedést akarja jelenteni.

Hitchcock Marnie című alkotásában a főszereplő Tippi Hedren nem kedveli a vörös színt, sőt viszolyog tőle, mert tudata alatt még azt a képet őrzi emlékezetében, amikor prostituált

édesanyja kliensét, egy tengerészt gyerekként ijedtében megölt. A vörös szín számára a vért jelképezi.

Nagy hangsúly van a színeknek Lars Von Trier *Táncos a sötétben* című filmjében is. A történet egy gyengénlátó nőről szól - akit a híres izlandi énekesnő, Björk alakít – aki a '60-as években Csehországból Amerikába emigrált. Egész nap egy gyárban dolgozik, hogy összegyűjtse a pénzt szintén gyengénlátó fia szemműtétére. A nő számára az egyetlen vigaszt a zene és a tánc nyújtja. A hétköznapiakat ábrázoló eseményeket a rendező kézikamerával forgatta, majd a zenés részeknél átváltott digitális kamerára, ami ebből adódóan sokkal szebb lett. Az ének és a tánc jelenti számára az életet, ettől színes és élvezetes a világ, még akkor is, ha már nem lát mindent.

Kim Ki-duk 2003-ban készült filmje, a *Tavaszi nyár, őszi tél...és tavasz* egy buddhista jellegű példázat, ami az élet körforgásáról szól. Minden évszak egy tanítást és egy életszakaszt mutat be. A tavasz a gyermekkort, a nyár a fiatalkort, az ősz a felnőttkort, a tél az érett embert, majd az új tavasz egy új embert jelent, amikor már a tanítvány válik tanítóvá. Minden jelenet egy tó körül zajlik.

Emir Kusturica *Undergroundja* szintén tele van motívumokkal, metaforákkal, amiket talán nem is lehet a film nézése alatt megérteni. Ez egy olyan alkotás, amin el kell töprengeni utólag is, ha fel akarjuk fogni a jelentését, üzenetét. A balkáni történeteket talán még a rendező sem érti igazán. A filmben szinte nincs egy perc nyugalom és idill, minden zsúfolt és nehezen felfogható számunkra, de önmagában ez egy nagyszerű alkotás remek színészekkel.

A magyar filmtörténet egyik kiváló filmje közé tartozik a Huszárik Zoltán által rendezett *Szindbád*. Bár ez a film teljesen más, mint a fent említettek, de Sára Sándor, operatőr által készített képek lenyűgözőek. Az egész szinte egy hangulatról szól, ezért van nagy jelentősége a vizualitásnak. *Szindbád* ételeit is közelről megismerhetjük, szinte érezzük a húsleves illatát. Részletesen mutatja a természet apró szépségeit és a hölgyeket, mindent ami a nosztalgikus, bölcselkedő férfi életében fontos. *Szindbád* élete vége felé együtt virraszt és imádkozik az idős asszonyokkal, akiknek arcát, kezét szintén közelről vehetjük szemügyre.

A Kamondi Zoltán által rendezett Alkimista és a szűz című filmben az alkimista a mai emberek szimbóluma, jobban mondva metaforája. Manapság sok ember mindenből aranyat akar készíteni, hírnévre és csillogásra vágyik. Na, de vajon fontos ez az életben? Talán nem ez a leglényegesebb dolog a világon, de az alkotás mégis szükséges.

4.2.7. Plánok

A filmzésben különböző beállításfajták léteznek:

1. Nagy totál (nagyávól): az alakok messze vannak a horizonton.
2. Totál plán: távolkép, mely szerint az egész alak látható.
3. Kis totál (kistávól): 30m-nél közelebbi kép, kevés a légüres tér.
4. Amerikai plán (félközeli): félig látszik az alak, az alsó része nem látható.
5. Second plán: félközeli kép, mellkép, esetleg az alak kétharmada látszódik.
6. Premier plán: olyan közelkép, miszerint csak az arc vagy a váll látszik.
7. Szuperplán: az arc egy részlete látszik.

(Auzel 1999, http://kmd.piar.hu/osztalyok/2005_b/hasznos/media.htm [online] 2008.01.06.)

Sir Alfred sokat játszott ezekkel a beállításokkal, gondoljunk csak a közismert Psycho-ra, ahol a meggyilkolt Marion szemét mutatja sokáig a kamera (10. kép), majd folyamatosan távolodik tőle.



10. kép: A Psycho című filmből Marion szeme superplánban

Hitchcock szerette az apró dolgokat is megmutatni. Ha feszültség volt, ráközelített az arcokra, akár csak a Paradin-ügy című filmben az asszonyra, akit a rendőrség keresett meg, mert őt vádolták férje meggyilkolásával. Előfordul, hogy egy gyanús történet folyamán kulcsfontosságúnak számító személyt nem mutat meg egyből a rendező, hanem sötétben hagyja az arcát, és csak kis idő elteltével tárja elénk teljes valójában, mint a Paradin-ügyben

a nő szeretőjét. Hitchcock ráközelít olyan tárgyakra, aminek nagy jelentősége lesz a filmben, pl. egy bőröndre, újságra, stb. Ilyen jelenet volt az is, mikor a 39 lépcsőfokban a főhős éppen azt magyarázza egy férfinak, hogy a hiányzó ujjpercéről tudja felismerni a kémek főnökét, miközben mi, nézők teljesen közről látjuk, hogy a beszélgetőtársának hiányzik az ujjperce, de ezt a főszereplő észre sem vette.

Sergio Leone filmjében, a Volt egyszer vadnyugatban is sűrűn változtatja a plánokat. Gyakran ráközelít a westernhősök arcára, szemére, ha feszült pillanatról van szó. Ha az illető azon töpreng, hogy előrántsa-e a pisztolyát, akkor a kamera biztos ráközelít a kezére.

A napjainkban népszerű amerikai sorozat, a 24 is egy suspense thriller. A 24 cím a nap 24 óráját jelenti, mely idő alatt Bauer ügynöknek valami nehéz feladatot kell teljesítenie. A képeket néha felosztva láthatjuk a képernyőn, hogy jobban követni tudjuk, kivel mi történik abban a percben. Az osztott képernyőnek köszönhetően változtatják a beállításokat, ilyenkor legtöbbször premier plánt, vagy inkább szuperplánt alkalmaznak.

Hitchcocknál már megtapasztalhattuk, hogy ezekkel a beállításokkal még nagyobb hatással vannak a nézőkre, nem hiába krimiknél és thrillereknél alkalmazzák a leggyakrabban. Hányszor láttunk már olyat, hogy egy filmben a tettesnek csak a száját mutatják, miközben telefonon beszél, és csak a film vége felé láthatjuk majd őt teljes egészében. Erről eszünkbe juthat David Fincher filmje, a Hetedik, mikor a sorozatgyilkost alakító Kevin Spacey arcát csak a film $\frac{3}{4}$ -énél pillanthatjuk meg először.

4.2.8. Filmzene

Hitchcock híres zeneszerzője Bernard Herrmann volt, akinek remekművei teljesen összefonódnak a híres Hitchcock jelenetekkel. Egyszer még szerepelt is egyik filmjében, A férfi, aki túl sokat tudott című krimiben, amiben ő vezényelte a zenekart. A zene nem elhanyagolható a filmekben, főleg a thrillerekben és krimikben, mert így még ijesztőbb és sejtetőbb jelentést kapnak bizonyos jelenetek. Pl. egészen más lenne a Psycho zuhanyzós jelenete, ha nem szólna alatta a „zene”. Igazából ebben a filmben nem is igazán zene szól, hanem a hangszerek hangja összekeveredik az emberi hangokkal. Vannak olyan alkotások, melyeknek nem lenne nagy hatása zene nélkül, ilyen a Szédülés is (16. sz. melléklet). Ők ketten több filmen is dolgoztak még együtt, többek között: Bajok Harry-vel, Tévedés, Észak-északnyugat, Madarak és Marnie című alkotásokban. Bernard Herrmann neve egybeforrt Hitchcock mozijaival, ebből adódóan később több híres rendező akarta még

alkalmazni a zeneszerzőt. A filmmogul egyik nagy rajongója, Francois Truffaut is felkérte őt, hogy szerezzen zenét pár filmjéhez. Az 1966-ban készült 451 Fahrenheitben Szédülés főcímét hallhatjuk, amikor egy idős asszony elég a könyveivel. (Truffaut, 1996)

Brian De Palma a Nővérek és a Megszállottság című filmje alatt dolgozott a zeneszerzővel, míg Martin Scorsese a híres Taxisofőrnél kérte a zenei segítségét.

4.3. Miért is van ilyen nagy hatása a híres brit rendezőnek?

Ezt talán nem is olyan nehéz megállapítani. Mint tudjuk, Sir Alfred abban a korban élt, amikor fejlődésnek indult a filmzés. Olyan szerencsés volt, hogy kipróbálhatott mindent. Rendezhetett fekete-fehér, néma-, majd hangosfilmet és színesfilmet, volt lehetősége kísérletezni. Mivel Hitchcock képekben gondolkodott, állítólag a filmet előre lepörgette magában, a fejében kész volt a mű, a végleges változat.

Annak idején ezt nyilatkozta:

„Ne felejtsek el, hogy mindig papíron forgatom először a filmjeimet..., és mire a valóságos forgatás megkezdődik, a filmkészítés számomra gyakorlatilag már be is fejeződik. Néha annyira erős ez az érzés, hogy szeretném inkább le sem forgatni. Teljes egészében látom magam előtt a témát, tempót, keretet, a dialógokat, tehát mindent.” (Auzel 1999:21, et Les Cahiers du cinéma no. 44)

Ránk, nézőkre is nagy hatással van a vizualitás, ha csak a Psycho című thrillerére gondolunk. Janet Leigh testét a zuhanyos jelenetnél egyszer sem éri a kés, mégis azt hisszük, hogy igen. Öt napig is eltartott, mire felvették ezt a jelenetet, ami kb. 78 lépésből állt. Csupán illúzió a késszúrás, mégis valódinak tűnik, és tisztában vagyunk a következményeivel. Ez egyfajta manipulálása a közönségnek, a képzeletre kell hagyatkozni. Nem hiába vált ez a film Hitchcock jelképévé, bármelyik rendező megirigyelhetné.

Hitchcock annyira a hatásra helyezte a hangsúlyt, hogy azt sem nézte jó szemmel, hogy olyan nézze meg a filmjét, aki késéssel érkezett a moziba. A Psycho premierje előtt elterjedt a pletyka, hogy a főszereplő, Anthony Perkins a filmben látható női ruhában is. Ez a rendezőt nagyon felháborította, hiszen mindent teljes titoktartás övezett. A következő szöveget lehetett olvasni minden vetítés előtt és után:

„Alfred Hitchcock fordul kéréssel Önökhöz. Kérem, ne meséljenek túl sokat barátainknak a Psychóról. Végül is, Önök is azt szeretnék, ha az illető ugyanúgy félne, mint Önök. Legyenek

olyan jók, ne mondjanak el semmit! Természetesen jogukban áll nyilatkozni a filmről, akár a hatása alá kerülni, ha a szívük ezt súgja. De kérem Önöket, ne árulják el a végét! CSAK EZT TUDJUK TANÁCSOLNI!” (Auzel 1999)

Filmjeiben többnyire kiváló színészek játszottak, de igazából nem az ő játéka határozta meg Hitchcock alkotásait, hanem a módszer, ahogy készítette azokat. A cselekmény eleinte lassúnak, monotonnak tűnik, majd történik valami, és onnantól kezdve a néző egyre inkább izgatottá válik. Ő volt a suspense nagy mestere, ami a feszültségteremtés olyan módja, mely szerint a film a néző elé tárja azt, ami a főhős számára sokáig titok marad. Ha egy szereplő bombát visz a táskájában, amiről a nézők tudnak, de erről a szereplőnek fogalma sincsen, a legváratlanabb, hogy ez a bomba tényleg felrobban. Ez a szituáció még feszültebbé teszi a közönséget, hiszen azonosult a főhőssel.

Hitchcock a negatív szereplőit is jóképűnek ábrázolta, hogy jobban az áldozatok közelébe férkőzhessen. A gonosz a film végén sem győz, a bűnt nem éri meg elkövetni, nem kifizetődő. Azonban a negatív szereplők személye is összetett, mindegyiküknek van emberi oldala, nem mindig lehet őket egyértelműen elítélni, ahogy Norman Bates személyét sem a *Psychóban*.

Sir Alfred néha problémásnak érezte a színészeket, nem mindegyikükkel jött ki jól. Nem szerette, ha valakinek sztárallűrjei vannak, vagy nem érti meg a feladatát. Azonban bevált színészeihez ragaszkodott, többek között Grace Kellyhez, Cary Granthez és James Stewarttal és Ingrid Bergmannal is szívesen dolgozott. Sok rendezőnek bevett szokása ez a mai napig, hiszen akikkel jól sikerült együttműködni, őket utána is mindig szívesen alkalmaznak. Anthony Minghella szeret dolgozni Juliette Binoche-sal és Jude Law-val, akik kiváló színészek. Tim Burton pedig ragaszkodik kedvenc színészéhez és barátjához, Johnny Depphez, akivel már a 6. filmjét készítette 2007-ben. David Lynch egyik múzsája Laura Dern, David Fincher pedig állítólag most készíti 3. filmjét Brad Pitt-tel. Ridley Scott is megbízható színészére talált Russel Crowe személyében. De ezt még sorolhatnánk a végtelenségig.

Miért lehet jobb a thriller a horrorfilmnél? Talán mert az utóbbi nem valóság, nem őszinte. A thrillerekben olyan dolgok történnek, amelyek a való életben is bármikor bekövetkezhetnek. Az ember szívesen borzong, ezért szeretjük kipróbálni a hullámvasutat,

és ezért nézünk meg ilyen filmeket. A moziban nincs mitől tartanunk, nem fog a filmvászonról kilépni a gyilkos. A félelem örömet szerez nekünk, nézőknek, és a film még biztonságos is.

Hitchcock filmjei bizonyos szempontból azért is valóságűek, mert általában átlagpolgárokat, hétköznapi embereket jelenít meg. A cenzúrák miatt azonban nem mutathatott be néhány dolgot, főleg aminek politikai és történelmi vonatkozásai voltak. De ismerjük a Hays-rendeletet is, mely szerint drog, alkohol és szexualitás nem jelenhetett meg a filmvászonon. Hitchcock azonban volt olyan ügyes, hogy ki tudta kerülni az akadályokat, mint pl. a *Forgószél* című filmjének híres csókjelenetében, amit a hollywoodi munkásságánál már egyszer említettem. Egy tehetséges rendező számára nem léteznek akadályok, mindent meg lehet oldani némi fantáziával. A mozimogult többek között ezért is dicsérhetjük.

5. KUTATÁSI MÓDSZEREK

5.1. Kérdőíves vizsgálat elemzése

A felmérés 50 fő megkérdezésével történt.

A minta célcsoportja:

- 29 év alatti korosztály: 25 fő
- 30 év feletti korosztály: 25 fő

Adatgyűjtés módszere: kérdőív.

Kutatás időpontja: 2008. január

Azért ezt a kutatási módszert választottam, mert így tudtam a legtöbb embert megkérdezni. Mindenkitől értékelhető mintát kaptam vissza. A kérdőív (1.sz. melléklet) összeállítása során arra voltam kíváncsi, hogy a különböző korúak mennyire ismerik Alfred Hitchcock filmjeit. Igyekeztem nem túl nehéz kérdéseket feltenni, mert véleményem szerint a többség nem nagyon ismeri a munkásságát. Arra is kíváncsi voltam, hogy vajon hányan szeretik a filmjeit, szívesen megnézik-e, és milyen hatással van rájuk.

A 30 év felettiak körében 14 főre gyakorolt nagy hatást Hitchcock valamelyik alkotása, és szívesen néznének meg más filmeket tőle. 6-an írták azt, hogy túl nagy hatással idáig nem volt rájuk, de érdekelné őket Hitchcock munkássága. 5 főt pedig egyáltalán nem érdekel. Ebből a korosztályból 4-en nem látták egy filmjét sem, a többi 21 viszont igen.

A 29 év alattiak között 4 volt olyan, aki nem szereti a filmjeit, de közülük csak egy nem látta valamelyik Hitchcock-művet. A többi 3 nem volt jó véleménnyel róla.

6-an írták azt, hogy talán megnéznék valamelyik filmjét. Közülük csak 2 volt olyan, aki ismeri is a munkásságát. 4-en nem láttak tőle egy alkotást sem, de ha gyakrabban vetítenék a filmjeit, akkor lehet, hogy megnéznék.

A többi 15 személy már látott tőle filmet, és hatással volt rájuk, állításuk szerint szívesen megnéznék más filmjét is. Egyesek szerint a mozimágus nagyon félelmetes, érdekes és izgalmas krimiket, thrillereket készített, ami olykor döbbenetet váltott ki a nézőkből.

A fiatalabb korosztályból összesen 16-an láttak legalább egy filmet Hitchcocktól, 9-en pedig egyet sem.

Nem mindenki emlékezett annak a filmnek a címére, amit látott, de akik megtudták nevezni, azok a következő táblázatban szerepelnek.

1. táblázat: Különböző korosztályok felosztása aszerint, hogy hányan melyik Hitchcock-filmet látták

Filmcím	30 év feletti korosztály (fő)	29 év alatti korosztály (fő)
Psycho	13	11
Madarak	17	9
Hátsó ablak	2	1
Szédülés	2	-
Gyilkosság telefonhívásra	1	-
A férfi, aki túl sokat tudott	1	-

Úgy tűnik a két legnépszerűbb alkotás a Psycho és a Madarak. A rendező idején is nagy hatást váltott ki az előbbi a thriller, ahogy ma is. A Madarak annak idején annyira nem volt népszerű, mint ma. A válaszadók szerint rémisztőre sikeredett pár jelenet a fenti filmekben. Megállapíthatjuk, hogy az idősebb korosztály több filmet látott, tájékozottabbak, mint a fiatalabbak.

Mennyire van hatással Hitchcock a közönségre?

Többen kiemelték, hogy hatást gyakorolt rájuk a kép, a zene, amit gyakran sokkolónak titulálnak. Azonban nem csak félelmetesnek, hanem elgondolkodtatónak is találják a filmes mester alkotásait. A pozitív véleményezők között előfordult olyan, aki hatásosabbnak tartotta, mint a mai nagy költségvetésű filmeket. Egy válaszadó volt, aki szerint a humor is nagy szerepet játszott a műveiben. A maga műfajában kiemelkedő és egyedi a legtöbb munkája.

Negatív vélemények is voltak a mozimogulról, főleg a fiatalabb korosztályból. Ezekre a válaszadókra nem volt semmilyen hatással, nem szeretik a filmjeit, de ők általában nem is szeretik a régi filmeket. A mai nagy költségvetésű és lenyűgöző effektekkel készülő alkotások mellett számukra eltörpülnek a régi filmek, melyeknek a hatást kiváltó eszközeit ma már akár mi is megmosolyogjuk.

Azonban tagadhatatlan Hitchcock filmes úttörő titulusa, ő volt a hatás legkiemelkedőbb mestere. Ha a filmjei alatt észrevesszük a mesterséges háttérrel, az azért van, mert a rendezőt nem érdekelte, hogy a néző látja ezt, számára a hatás kiváltása volt az elsődleges. Ma már azonban furcsán mutatna egy megfestett háttér a filmvászonon.

Összesen 13 kérdést zárt kérdést tettem, senki nem tudott hibátlanul válaszolni az összes kérdésre.

2. táblázat: Különböző korosztályok válaszainak értékelése pontszám szerint

Pontszámok	29 év alatti korosztály (fő)	30 év feletti korosztály (fő)
12	2	6
11	-	1
10	5	1
9	5	7
8	4	3
7	5	2
6	1	1
5	1	2
4	2	2

Az eredmény által megállapíthatjuk, hogy az idősebbek jobban ismerik Hitchcock munkásságát, sokkal többen értek el magasabb pontszámot, mint a fiatalabb korosztályban. A legtöbben mindkét csoportból 4 választ rontottak el, ami összesen 12 fő, ami a válaszadók 24%-át teszi ki.

5.2. Interjú

Az interjú egyik alanya: Boros Ferenc.

Foglalkozása: mozgókép-, és médiaismereti gyakorlat oktató, amatőr filmrendező.

Az interjú másik alanya: Szentés Gerzson Péter.

Foglalkozása és hobbija: a „www.hitchcock.hu, az első magyar nyelvű Hitchcock web-oldal” szerkesztője.

Időpontja: 2008. február

Azért készítettem Boros Ferencsel interjút, mert kíváncsi voltam, hogy mint szakmabeli és néző, mennyire tartja fontosnak Hitchcock műveit. Szentés Gerzson Péter pedig egy olyan személy, aki azok körébe tartozik, akik talán a legjobban ismerik a híres rendező munkásságát. Azért választottam ezt a kutatási módszert, mert úgy gondoltam, hogy ezáltal kapok alapos, mélyebbre ható válaszokat.

Melyik filmje volt a legnagyobb hatással Önre?

B.F.: Hát én a rendező egyik legkézenfekvőbb filmjét választanám, a *Psychót*, mert megteremtette a félelem alapjait, és korszakalkotó darab volt, egyrészt mert a történetet elviszi egy irányba, majd teljesen váratlanul megszakítva azt, egy másik csapáson halad tovább. Másrészt a zuhanyzós jelenet miatt, melyet több mint 70 kameraállásból vettek fel, és mégis egyetlen olyan egyedi beállítás sem, amelyben a gyilkos fegyver az áldozat bőrével érintkezne. Ennek ellenére a jelenet igen hátborzongatónak tűnik.

Sz.G.P.: Még a nyolcvanas években, általános iskolásként láttam a tv-ben a *Rebecca* (A Manderley-ház asszonya, 1940) c. filmjét. Az első konkrét filmes emlékem Hitchcocktól. Majd évekkel később pedig a *39 lépcsőfok*-ot (39 steps, 1935.). E két film volt konkrétan az, amely eldöntötte bennem: ez az a Rendező, akinek a filmjeit meg kell nézmem! A Londoni randevú (1938)-t láttam talán a legtöbbször, az egyik legjobban megírt történetvezetésű filmje.

Melyek a kedvenc jelenetei Hitchcock filmjeiből?

B.F.: A Hátsó ablak azon jelenete, mikor James Stewart törött lábbal ül a szobában, és a gyilkos megjelenik az ajtaja előtt, majd belép a sötét szobába. A főszereplő fényképezőgéppel szemben fényképezi a gyilkost, akit ezzel elvakítva meghátráltat egy ideig. A másik pedig a Psycho zuhanyzós jelenete.

Sz.G.P.: Sok apró részlet: egyrészt a gyilkossági jelenetsorok, másrészt pedig hangulatképek: fiatal pár a ködös Írországból egy elhagyott földúton bandukol éjjel (39 lépcsőfok); a Manderley-kastély bemutatása a film elején (Rebecca, 1940); a Pynchóban a megforduló múmia, de emellett a plafonról lengő villanykörte is; az a bravúros beszélgetéshalmaz”, amelynek során a régi ismerősök eljutnak a gyilkosságig és a zsarolásig – zseniális a régi magyar szinkronja! (Gyilkosság telefonhívásra, 1954); első filmjében (Gyönyörök kertje, 1925), amint az öreg bácsik kéjelegve távcsővel nézik a fiatal táncosnők lábait a varietéban; a fiatalember elszökése a bíróságról (Fiatal és ártatlan, 1937); Grace Kelly és Cary Grant szállodai szeretkezése (habár semmit sem mutatnak, csak a tűzijáték „utal rá” a Fogjunk tolvajban (1955). A vértócsaként szétterülő szoknya a Topázban (1969). És a főszereplő kacsintása felénk – és egyben a szomorú búcsú a Mester filmjeitől a Családi összesküvés (1976) végén. Rengeteget lehetne sorolni.

Ön mennyire tartja fontosnak a vizualitást, a hangeffektet, a hatást?

B.F.: A zene és a hangeffektek nagyon fontosak egy filmben, hisz rengeteg jelentéssel bírnak. A jó filmzene és hangeffekt erősítik, és alátámasztják a film képi világát, mondanivalóját, a szereplők lelki állapotát, és természetesen a film légkörét. A Madaraktól egyszerűen hiányzik a filmzene, és ehelyett a hangeffektusok teszik hatásosabbá a borzongató képeket.

Sz.G.P.: Fontos, de önmagában nem elég. Egy filmben hiteles színészeknek, jó történetnek és atmoszférának kell lennie! A vizualitás a filmnek a lényege kell, hogy legyen, meg kell tudnia mutatnia a dolgokat, (és ez igaz a dokumentumfilmre is!).

Mennyire tulajdonít jelentőséget a filmzenének?

Sz.G.P.: Külön hang-forgatókönyve volt filmjei többségéhez. A hangokat nagyon fontosnak tartotta. Sokszor idézett példa az első hangosfilmjéből, a Zsarolásból (1929), amikor a „Kés!” szó hallatszik csak a beszélgetésből. Fontosak voltak számára a zörejek, a megfelelő aláfestő zene (Dimitri Tiomkin, Rózsa Miklós, Bernard Herrmann), vagy éppen a zene hiánya (pl. Madarak). Amikor pedig még nem volt hang a kép alatt (némafilmek), akkor képekkel érzékeltette a hangokat (pl. a Titokzatos lakó (1926)-ban a fel-alá járkáló embert alulról, üvegpaddalóval mutatta meg...)

Mit gondol, miért szeretünk félni a mozivászon előtt?

B.F.: Ha jó a film, és magával ragad minket, akkor azonosulni tudunk a film főszereplőjével. Vele együtt nyomozunk, vele együtt izgulunk, és figyelünk a filmben egy pontig, hisz a néző végig stresszben van, mindaddig míg nem szembesítik a veszély forrásával, de azt a főszereplő még nem tudja. Valamint jobb félni, mint megijedni!

Sz.G.P.: Egyben diplomazárókérdésem is volt... A mozivászon (tv) előtt büntetlenül félhetünk-ölhetünk-levetköztethetjük kedvenc színész-ünket/nőnket... Ott megtörténik, de a „valóságban” – velünk nem. Átélnhetünk olyan szituációkat, amiket a való világban nemigen tennénk.

Hitchcock alkotásai még ma is feszültséget tudnak teremteni, vagy már-már elavultnak tűnnek a filmes trükkjei? Ma is megállják a helyüket az alkotásai?

B.F.: A suspense effekt még ma is feszültséget tud kelteni, ezért a horror és a thriller legjellemzőbb stílusjegye. A rendező filmjei a mai napig megállják a helyüket a mozivászonon. Filmjeiből rengetegen merítenek. Hisz bizonyos képekkel, beállításokkal, fényekkel, mozgással egyedi filmnyelvet hozott létre.

Sz.G.P.: Korai – főleg az angliai korszak filmjei (1925-1939), illetve az első pár amerikai filmjei is ide sorolható – trükkjei a mai cgi és egyéb számítógépes-kékhátteres, stb. trükkök mellett már kevésnek hatnak. Viszont a cselekményvezetés, a nagyszerű karakterek pótolják az elavult technikát. Hitchcock filmjeinek feszültsége nem mindig rejlik a filmtrükkökben: ügyes vágások, hanghatások, vagy éppen megmutat valamit a nézőknek, amiről a filmbeli színész nem tud (suspense).

Napjainkban melyik filmrendezőt tartja olyan szintű hatást kiváltó rendezőnek, mint Hitchcock volt a saját korában?

B.F.: Brian De Palmát szokták a rendező utódjának tartani. De feszültségteremtésben, és egyedi látásmódjával szerintem David Lynch is az utódok közé tehető.

Sz.G.P.: Ha a bűnügyi-krimi műfajt nézzük: Az utóbbi 20-30 év technikai fejlődése szerintem háttérbe szorította a rendezőket, mint szerzői filmeseket. Hollywoodban mindig is kevés volt belőlük, Európában, Ázsiában pedig nemigen lehet ilyesfajta rangot kivívni. Jelenségek vannak, akik újítoág (?) hatnak: pl. Quentin Tarantino, de pár film készítésében kimerül az alkotói erejük. A kalandfilmek terén lehetne említeni Spielberget, de Ő is sokfelé kalandozik filmkészítés terén. A közelmúltig lehetett bízni még Kubrickban is, de Ő már nincs köztünk...

Mi a véleménye a mozimogul „utódairól”? Gondolok itt M. Night Shyamalan és Brian De Palma rendezőkre.

B.F.: M. Night Shyamalan nagyszerű rendező, filmjeinek különleges atmoszférát tud teremteni. Leginkább egy család, vagy egy kisebb közösséget állít a film középpontjába, a helyszín pedig egy zárt világ, amiben a szereplők mozognak, és ami egy külső hatás után felbolydul. Pl.: Falu, Jelek, Lány a vízben, Hatodik érzék, és talán Sebezhetetlen. Ezekkel már nagy feszültséget tud kifejezni. Brian De Palma pedig rengeteget tanul a nagy rendezőtől, és talán ő az, aki továbbvitte leginkább ezeket a hitchcock-i stílusjegyeket.

Sz.G.P.: Sokan utánozták, sőt: majdnem kockáról-kockára le is forgatták a Psycho-t... Utolérni sohasem tudták. Brian De Palma alkotásai nem azt az egységes filmes pályát rajzolják ki, mint Hitchcock. Korai munkái (Sisters, Carrie, Obsession, Fury, Body Double) viszont nagyon jók, ügyesen használják a Hitchcock filmekből ellesett technikákat, de Hitchcock külön világ. M. Night Shyamalan szerintem viszont blöfföl: hatásos filmeket készít, de míg egy Hitchcockot (vagy akár egy Brian De Palma filmet) többször meg lehet nézni, találni benne újdonságokat, addig Shyamalan filmjei újranézve érdekesek, de már nem ugyanolyan hatásosak, mint elsőre nézve.

Ön szerint reális a kultusz, ami Hitchcockot körülövezi, vagy túlzott, esetleg nem elég hangsúlyos?

B.F.: Véleményem szerint, röviden és tömören: reális.

Sz.G.P.: Reális a kultusz: sok évtizednyi munka, több tucat film, amelyeknek nagy része maradandó mozarab. Mi itt, magyarok, és több országban is elsősorban a mozifilmjeit ismerjük. Amerikában, Angliában pedig médiajelenség volt (ne feledjük, az 1950-60-as években nagyon sok tv-készülék volt már ezekben az országokban). Több éven keresztül tv-sorozata volt az amerikai tv-kben, rádióműsorokban lépett fel, gyerekeknek mesét mondott (Ghost Stories For Young People (1960), népszerű talk-showk vendége volt (Dick Cavett, Tom Snyder, Mike Douglas, What's my line?...). Halála után is újtottak fel sok epizódot a régi tv-adásaiból [a Tv2-n kedd esténként nálunk is látható az „Alfred Hitchcock bemutatja, 1985-ös felújítás, több új epizód kiegészítéssel”]. Ha pl. Chaplin kultuszfigura, akkor Hitchcock is az (már megjelenésében is!).

Ön szerint kultfilmnek számítanak az alkotásai? Esetleg lehetne nevezni valamelyik alkotását művészfilmnek?

B.F.: Filmjei kultfilmek, de én egyik alkotását sem nevezném művészfilmnek.

Sz.G.P.: Nemcsak filmjei, egész életműve kultusz. Rengeteg amerikai, angolszász rajongói oldal van, még ma is foglalkoznak az életművével, figyelemmel kísérik egyes filmjei video (és ma már DVD) kiadását. Több filmje csak az utóbbi időben vált elérhetővé – köszönet érte a Brit Filmintézetnek (BFI): pl. korai némafilmjei, vagy a sokáig beszerezhetetlen első filmje, a Gyönyörök kertje (Pleasure garden, 1925).

Művészfilm. Ezzel a meghatározással mindig bajban vagyok. Mit definiálunk művészfilm alatt? A „lassan battyogó”, pár szereplős, beszélgetős lelkizős filmeket, mint pl. Ingmar Bergman, Erich Rohmer, Antonioni alkotásait? Ha ez alapján kategorizálunk, a legtöbb kritikus elhessegeti magától Hitchcockot: „túl kommersz, horrorrendező”. Agatha Christie művei szépirodalmi alkotások? Egy irodalomtanár infarktust kapna már a kérdéstől is. Pedig műveit többen olvasták bármely „nyögvenyelős” írónál. Vagy nézzük a rendezőt, mint újítót? (Majdnem) egyetlen vágással elkészíteni egy filmet (Kötél, 1948). Azóta se tudta érdemben senki sem utánacsínálni... Képekkel, vágásokkal, hangokkal maximális hatást elérni? Madarak, Psycho? Ha már színdarabból rendezett (Gyilkosság telefonhívásra, 1953.) és (pár képsort kivéve) egyetlen szobában forgatott, akkor is kilépett a sík kép

határaiból: a film eredetileg térhatásúnak készült, szemüveggel nézve térben (3-D) mozogtak a szereplők (ma már sajnos nagyon ritkán látható így, pedig nagy élmény!). A térhatású mozi kedvelői mind a mai napig az egyik legjobb térhatású filmnek tartják... Lehet vitatkozni, „művészrendező-e” Hitchcock. Őt ez nemigazán izgatta sohasem. Viszont az 1950-es években induló francia újhullám („színtiszta művészfilmek: Godard, Truffaut...”) mesterének tartotta. Truffaut sokszor találkozott Vele és egy részletes – minden filmjére kiterjedő interjúkötetet is írt. A művészet a maradandó, az állandó; az emberi lét bizonyos síkjait ábrázoló alkotások összessége? Ha igen, akkor Hitchcock művészfilm-rendező. Ő nem a megszokott, szelíd „battyogó” oldaláról közelítette meg az embert, hanem a sötétebbik, árulóbb, sejtelmesebbik oldal felől.

Filmjeinek háttérében csak a szórakoztatás áll, vagy van mélyebb mondanivalója is?

B.F.: Rengeteg mondanivalója van a filmjeinek. Leginkább a bűn húzódik végig a filmjein. Hétköznapi emberek, akiket valaminél fogva magába kerít a bűn mélysége.

Sz.G.P.: Hitchcock elsősorban szórakoztatta közönségét, és mesélt. És mint minden mese, tanulságokat is hordoznak művei. Megmutatnak kínos határhelyzetekbe került embereket (pl. Idegenek a vonaton, Észak-északnyugat, Madarak), példát mutathatnak hősiességből (Londoni randevú), bemutatják a lét sötétebbik arcát (Psycho). Mindezt ügyesen, sokszor szimbólumokkal vegyítve. Talán azért is népszerűek filmjei, mert a szórakozás mellett érezhette a néző, hogy ez akár vele is megtörténhet, valósággá válhat, életszerű lehet...

5.3. Következtetés

Egyértelmű, hogy az interjú alanyai fontosnak tartják Alfred Hitchcock munkásságát, szinte elengedhetetlen, hogy valaki ne ismerje a mozimogult, főleg ha filmekkel foglalkozik. Hitchcocknak sikerült olyan jeleneteket ábrázolnia a filmjeiben, melyek a mai napig emlézetesek. Úgy tűnik a Psycho zuhanyzós jelenete örökre beírta magát a filmtörténetbe. Nemcsak az interjú alanyait, hanem a kérdőíves válaszadókat is a hangeffektek, a jó vágások és az érdekes vizuális hatások hozzák lázba. Bár pár nézőt zavar néhány kezdetleges trükk, de mégis a mozimogul volt az, aki egy külön „filmnyelvet” hozott létre, amiből rengeteget lehet tanulni. Ugyanúgy mint régen, ma is lehet új ötletet kitalálni, bár már lehet, hogy egyre nehezebb, hiszen a nyugati filmipar tömegével gyártja a különböző, méltán nagyra tartott, vagy éppen szokványos, jelentéktelen alkotásokat.

Hogy miért is jó félni a képernyő előtt? Azt hiszem ezt az interjúm alanyai jól megfogalmazták. Stresszben vagyunk, ezáltal még jobban figyelünk az alkotásra, szinte már-már részesei vagyunk a történetnek, együtt izgulunk a szereplőkkel, és szorítunk értük, mintha mi is a filmvásznon lennénk. Ez a mi szerepünk. Azonban tudjuk, hogy a képernyő előtt biztonságban vagyunk. Olyan, mint amikor egy olvasmány szereplői kedves ismerősünkké válnak, mi is ott mozgunk és élünk velük. A mozi viszont szemlélteti is a történéseket, különböző effektekkel hat ránk, a rendező elképzelései valósulnak meg.

Hitchcock által ismertté vált suspense valóban a mai napig népszerű, sokan alkalmazzák napjainkban is. Ha a mozi mesterének a nevét említjük a mai rendezőkre vonatkozóan, biztos mindenkinek – legalábbis filmes berkeken belül – Brian De Palma jut eszébe. Valóban tagadhatatlan a hasonlóság, hiszen az olasz származású rendező filmjeinek témája, és kivitelezése hasonló Hitchcock műveéhez. M. Night Shyamalan főleg misztikus filmeket készít, ő leginkább a látványra helyezi a hangsúlyt, főleg a modern ízlésű nézők számára készíti filmjeit. Ki-ki döntse el maga, hogy ki a profibb rendező. Lehet, hogy a mai filmesek tényleg kevésbé tudnak annyira maradandót alkotni, mint Hitchcock. Szerintem példaként szolgálhat egy mester, de sosem helyeseltem az utánpótlást. Egyedinek és újjáélednie kell minden tehetségnek.

A suspense nagy tanítója szerintem sem számít művészfilmesnek, ő maga is szórakoztatásnak tartotta a mozit, túlságosan komolyan nem akarta venni. Ezt úgy értem, hogy ő inkább mesélni akart, de olyan eszközök segítségével, amit viszont nagyon komolyan vett, és befektette minden energiáját. Szeretett újdonságot kitalálni, meg akart újjáélni. Kísérletezett különböző beállításokkal, annak idején főleg a Gyilkosság telefonhívásra című

thrillerének 3D-s felvételei állították nehéz feladat elé. Ahogy Szentes Gerzson is említette, a *Kötél* című filmje szinte vágás nélkül készült, amit mesterien oldott meg, és valóban nem igazán tudta utána csinálni ezt senki sem.

Hitchcock mondanivalója véleményem szerint nem mindig egyértelmű. Mivel az előbb említettem, hogy a filmkészítést ő leginkább szórakozásnak titulálta, azonban a történet mögött általában meghúzódott valami olyan momentum is, aminek nagy jelentőséget tulajdonított. Ahogy azt Boros Ferenc is fogalmazta: „...a bűn húzódik végig a filmjein.” Ez valóban igaz. Szinte erről szól a legtöbb filmje, de a rendező olyan tehetséges volt, hogy az alkotásait sokféleképpen tudta bemutatni, ezáltal nem vált unalmassá. Sok esetben hétköznapi embereket állított középpontba, akiket meggyanúsítanak valamivel, amiről kiderül, hogy nem is ő tehet. Talán legjobb példa rá a *Tévedés* című film. Mint a fentiekben leírtam, ennek a filmnek a főszereplője egy ártatlan hétköznapi ember, akit igazságtalanul vádolnak egy bűncselekmény elkövetésével. De gondolhatunk más filmjeire is. Talán James Stewart volt az a színész, aki számára a hétköznapi embert testesítette meg, ellentétben Cary Grant színésszel, aki inkább a sármos, különleges szerepeket kapta. A bűn tehát mindig középpontban van, és mi izgulhatunk, hogy mikor derül ki az igazság, hogy megbűnhődik-e az elkövető, vagy hogy az ártatlan szereplőnek esik-e bántódása.

Bizonyos esetekben nem mellékes a lélekelemzés sem. Nemcsak kívülről láthatjuk a bűnöst, hanem behatolhatunk lelke mélyére, a titkokba nyerünk belátást, és kapunk választ az emberi elme zavaraira. Véleményem szerint ez rendkívül érdekes, kedvelem, ha bemutatják az ok-okozati összefüggéseket, hiszen minden kiindul valamiből. A rossz nem biztos, hogy egyértelműen az volt mindig, ami, hanem valami azzá tette. De vajon mi volt az ok? Erre is választ lehet kapni. Ha a *Psycho* végén nem kapnánk kielégítő választ a filmbéli Norman Bates gyilkosságaira, akkor nekem nem is tetszene annyira a thriller, hiába van benne a félelmetes zuhanyzós jelenet. Anthony Perkins ördögi mosolya, és örült tekintete felejthetetlen számomra. Napjaink filmjei egyre inkább kibontják ezt a témát, gondolok itt a *Hetedik* és *A Vörös Sárkány* című filmekre, stb. Az utóbbi filmben Ralph Fiennes kiválóan alakítja az elhanyagolt, lelkileg sérült kisfiúból felnőtté vált gyilkost. Úgy hiszem, ennek a filmnek leginkább az ő karaktere és személye lett az erőssége. A rosszról olykor kiderül, hogy mégsem olyan gonosz, mint hisszük, van bennük érzelem, ezáltal emberi lényként nézünk rájuk, nem pedig úgy, mintha külön faj lennének. Ha egy film el tudja érni ezt a hatást, akkor már jó úton halad a célja felé.

6. ÖSSZEGZÉS

1. A kutatásomból úgy tűnik, hogy azért az emberek többsége ismeri Hitchcockot, és valamelyik filmjét is látták. Vegyes válaszokat kaptam azzal kapcsolatban, hogy kinek mennyire tetszenek az alkotásai. Úgy vettem észre, hogy a fiatalok is viszonylag nyitottak az ilyen típusú filmekre, és tudják, hogy a rendező méltán tett szert világhírré. A 29 éven aluli korosztály kevésbé ismeri a mozimogul alkotásait, azonban a 30 éven felüliek valamivel otthonosabban mozognak ebben a témában. Ahogy a válaszadók is megfogalmazták, hogyha többször adnának Hitchcocktól filmeket olyan időpontban, ami a legtöbb nézőnek megfelelő, akkor jobban ismernék a munkásságát. Sajnos a kereskedelmi csatornák nem erre specializálódtak, de azért más, illetve a közszolgálati adókon fellelhetők a sikeres művei, bár igaz, ezekre legtöbbször csak a véletlen folytán lehet rátalálni. Úgy vélem, hogy beigazolódott az ezzel kapcsolatos feltevés.

2. Saját megfigyeléseimből és az interjúkból is kiderült, hogy a mai filmesekre és művészekre is nagy hatással van még Hitchcock. Őt egy bizonyos filmes újítónak is tartják, akit évtizedekkel később is nehéz utánozni, vagy inkább utolérni. Mindez vonatkozik a különböző effektekre, de akár a történetekre is. Ha egy általunk még soha nem látott Hitchcock-filmet kezdünk el nézni anélkül, hogy tudnánk, ki is rendezte, akkor is könnyen rájöhettünk, hogy ki volt a direktor. Alkotásainak van egy bizonyos jellege, atmoszférája, mondhatnánk azt is, hogy a mozimogul rajta hagyta az ujjlenyomatát. A mai napig sorban születnek a könyvek és elemzések a műveiről, és nemcsak külföldön, hanem nálunk, Magyarországon is. Ha végiggondoljuk azt, hogy a filmesek a mai napig használják azokat az effekteket és trükköket, amiket Hitchcock bevezetett, akkor rájövünk, hogy nem is kell több bizonyíték arra, hogy hatással van-e még napjaink alkotóira a nagy rendező, vagy sem. Az interjúim alanyai is fontosnak tartják mindezt, egyfajta útmutatóként szolgál minden szakmabelinek és művésznek. Az utóbbit azért említettem, mert véleményem szerint nemcsak a mozi szerelmeseinek mutathat példát, hanem a zenére, a fotózásra és egyéb művészeti ágra is kihathat, hiszen Sir Alfred filmjeit lebonthatjuk látványos képekre, hatásos zenére és mesére, történetre. Úgy gondolom, hogy az alkotókra való hatása is bebizonyosodott.

Szerintem jó, ha hatással vannak ránk a különböző alkotások, bár néha ezt hátránynak is tartják. A kritikusok és a nézők egy része azt mondja, hogy ne hatni akarjon egy alkotás, illetve egy termék, hanem csak az egyszerű, a mindig látható, közérthető dolgokat szemléljük. Részben igazuk is van, én sem kedvelem, ha *csak* hatni akar az alkotó, kell hogy legyen mögötte mondanivaló. Az üres és értelmetlen filmek, előadások, stb, engem sem hoznak lázba. Azonban a hatás lehet pozitívum is, ha kiemeli az alkotás jelentőségét és értelmet ad neki. Körültekintően és igényesen kell megválasztani mindent, ami a kultúrával kapcsolatos, nem mindegy, hogy mit fogadunk be, főleg a mai, reklámokkal túlszűfolt fogyasztói társadalomban. Ez azonban nemcsak a filmekre vonatkozik, hanem egyéb művészeti ágakra is.

Hitchcock *egy* a sok rendező közül, de megkockáztatom, hogy az egyik legtehetségesebb is. Reméljük, soha nem merül feledésbe a neve, és lesz még olyan nagyszerű filmújító, mint amilyen ő volt a maga korában!

BIBLIOGRÁFIA

AUZEL, Dominik: Alfred Hitchcock. Ford. Szakonyi Zsófia. Pécs: Alexandra Kiadó, 1999. 63 p.

CHANDLER, Charlotte: Ez csak egy film...: Hitchcock életrajza. Ford. Barna László. Bp.: Jokerex Kiadó, 2005. 343 p.

TRUFFAUT, Francois: Hitchcock. Ford. Ádám Péter (9-16. fej.), Bikácsy Gergely (Előszó, bevezetés, 1-8. fej.) Bp.: Magyar Filmintézet – Pelikán Kiadó, 1996. 248 p.

Internet

A fülke In. Cinematrix [online] 2008.02.01.

<http://www.cinematrix.hu/honlapok/afulke/index2.html>

Bújdosó Bori: Újra felbukkan a gyanús albérlő In. Origo [online] 2008. 02.02.

<http://www.origo.hu/filmklub/blog/keszuloben/20071026-alfred-molina-es-hope-davis-jatsszak-a-the-lodger-remakejenek.html>

Déri Zsolt: „Kukkolóknak kell lennünk” – Atom Egoyan. [online] In. Győri Est (2005. XI. 17.) 2007.10.15. http://est.hu/cikk/35446/_kukkoloknak_kell_lennunk_-_atom_egoyan

Elhagyott szoba (Vacancy) In. PORT.hu [online] 2008.01.12.

http://www.port.hu/pls/fi/films.film_page?i_film_id=86436&i_city_id=3372&i_county_id=-1&i_where=2

IC/chmoozy: M. Night Shyamalan-interjú. [online] In. Győri Est (2006. IX. 7.)

2007.10.12. http://www.pestiest.hu/cikk/42659/m_night_shyamalan_-_interju

Kulcs a mozihoz In. Filmkultúra [online] 2007.10.01.

<http://www.filmkultura.iif.hu:8080/2000/articles/profiles/lolaint.hu.html>

Médiaismeret és mozgóképkultúra – I. rész: A filmnyelv [online] 2008.01.06

http://kmd.piar.hu/osztalyok/2005_b/hasznos/media.htm

Szlanárs Emese: A Janisch-csavar 2004. nov.3. In. Filmhu [online] 2008.02.16.
<http://www.magyar.film.hu/object.d2b5fb70-d78f-4529-aeae-080bab924d13.ivy>

Vanity Fair In. Livejournal [online] 2008.03.01.
<http://community.livejournal.com/ohnotheydidnt/20148385.html>

Váró Kata: Brian de Palma – A mozifenyegerekből Hollywood nagy öregje lett
In. Filmkultúra [online] 2008.02.16.
<http://www.filmkultura.iif.hu/2006/articles/profiles/briandepalma.hu.html>

Vízer: „Nem akartam könnyű filmet”-Dominik Moll-interjú. [online] In. Gyóri Est (2006. IV. 27.)
2007.10.15. <http://www.est.hu/cikk/38438>

FELHASZNÁLT IRODALOM

BÁRON György: Alászállás az alvilágba: Psycho analízis. Bp.: ÚMK, 2007. 112 p.

GOTTLIEB, Sidney: Alfred Hitchcock – írások, beszélgetések. Ford. Elekes Dóra, Pölöskei Petra. Bp.: Osiris Kiadó, 2001. 379 p.

SCHRÖDER, Nicolaus: 50 híres filmrendező – A filmművészet legnagyobb mesterei.
Ford. N. Kovács Tímea. Bp.: Alexandra Kiadó, 2004. 287 p.

VOX mozimagazin

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. kép: A Bűvölet című filmből az álomjelenet, melyet Dalí tervezett (1) (Forrás: http://www.origo.hu/filmklub/blog/osszeallitas/20070430almodik.html).....	7
2. kép: A Bűvölet című filmből az álomjelenet, melyet Dalí tervezett (2) (Forrás: http://www.origo.hu/filmklub/blog/osszeallitas/20070430almodik.html).....	7
3. kép: A Madarak című filmben megvadulnak a szárnyasok (Forrás: http://www.best-horror-movies.com/top-100-horror-movies.html).....	18
4. kép: Richard Donner Ómen című alkotásában támad egy holló, akár a Madarakban (Forrás: http://www.terasz.hu/main.php?id=eloadomuveszet&page=cikk&cikk_id=10709)..	18
5. kép: A Psycho című thrillerből a rejtélyes Bates Motel neonfelirata (Forrás: http://thisdistractedglobe.com/2007/10/31/psycho-1960/).....	20
6. kép: Antal Nimród Az elhagyott szoba című filmjéből a motel (Forrás: http://www.lamarsmoviepalace.com/vacancy.html).....	20
7. kép: MacGuffin a Forgószélben (Forrás: http://cinepad.com/filmnoir/bait.htm).....	23
8. kép: Voyeurizmus Hitchcock klasszikusában, a Hátsó ablakban (Forrás: http://thisdistractedglobe.com/page/22/).....	24
9. kép: Voyeurizmus Michael Powell filmjében, a Peeping Tomban (Forrás: http://ahet.ro/content/view/2582/96/).....	24
10. kép: A Psycho című filmből Marion szeme szuperplánban (Forrás: http://www.boxofficereport.com/media/my100.shtml).....	27
1. táblázat: Különböző korosztályok felosztása aszerint, hogy hányan melyik Hitchcock-filmet látták.....	33
2. táblázat: Különböző korosztályok válaszainak értékelése pontszám szerint.....	34

MELLÉKLET

Kérdőív

Tisztelt Olvasó!

Brányi Dórának hívnak, a NYME Apáczai Csere János Karon vagyok hallgató szociálpedagógus-művelődésszervező szakon. Ez a kérdőív a **művelődésszervező** szakdolgozatomhoz szükséges, ami **Alfred Hitchcock** filmes munkásságával kapcsolatos.

Kérem Önöket, segítsenek a kérdőív kitöltésével diplomamunkám megvalósításában.

Kérem, a helyesnek vélt választ **karikázzák be!**

Segítségüket előre is köszönöm!

Életkor:.....

1. Mi volt Alfred Hitchcock foglalkozása?

- a, filmproducer
- b, filmrendező
- c, operatőr

2. Melyik filmjéhez tartozik a híres „zuhanyzós jelenet”?

- a, Hátsó ablak
- b, Szédülés
- c, Psycho
- d, Egyik sem

3. Melyik időszakban tevékenykedett?

- a, XX. század első fele
- b, 1930-as évektől az 1970-es évek végéig
- c, XX. század vége

4. Milyen filmeket készített Alfred Hitchcock?

- a, némafilmeket
- b, fekete-fehér hangosfilmeket

- c, színes hangosfilmeket
- d, mindegyiket

5. Milyen műfajú filmeket készített általában?

- a, dokumentumfilm
- b, krimi, thriller
- c, musical és romantikus vígjáték
- d, western

6. Milyen származású Alfred Hitchcock?

- a, amerikai
- b, brit
- c, ír
- d, ausztrál

7. A Hátsó ablak című filmben a főszereplő miért figyeli teleobjektívvel a szomszédjait?

- a, Mert szenvedélyes kukkoló.
- b, Mert eltörte a lábát és unatkozik.
- c, Mert szobafogsága miatt unatkozik.

8. Hitchcock melyik filmjében támadnak az emberekre váratlanul békés állatok?

- a, Juno és a páva
- b, Rémület a színpadon
- c, Madarak

9. Melyik híres filmjében főszereplő Norman Bates, a skizofrén moteltulajdonos?

- a, Forgósziel
- b, Psycho
- c, A gyanú árnyékában
- d, A kötél

10. Alfred Hitchcock külseje szinte védjegyévé vált, saját magáról is készített karikatúrát. Mi jut eszébe Hitchcockról?

- a, Vékony alkatú, aki mindig sállal a nyakában jelent meg.

b, Kövér, kopaszodó, öltönyös.

c, Magas és szakállas.

11. Milyen érdekesség fűződik a legtöbb filmjéhez?

a, Általában nem használt filmzenét.

b, Gyakran megjelent pár pillanatra a filmekben.

c, Ritkán készített filmet stúdiódíszletek között.

12. Az Észak-északnyugat legendássá vált jelenetében mivel üldözik a főszereplőt fényes nappal a kietlen pusztán?

a, autóval

b, motorral

c, repülőgéppel

13. Melyik színész nem játszott a filmjeiben?

a, James Stewart

b, Anthony Perkins

c, Cary Grant

d, James Dean

14. Szívesen néz meg régebbi filmeket?

.....

15. Hány Alfred Hitchcock-filmet látott Ön idáig?

.....

16. Ha látta valamelyik filmjét, mi volt a címe?

.....

17. Mi volt a véleménye róla? Hatással volt Önre?

.....

.....

18. Ha gyakrabban vetítenék a filmjeit, szívesen megnézné?

.....

2. sz. melléklet

FILMOGRÁFIA

(Forrás: Chandler 2005, és www.hitchcock.hu)

Némafilmek (munkatárs):

- 1921 **Appearances**
- 1921 **The Bonnie Brier Bush**
- 1921 **The Call of Youth**
- 1921 **Dangerous Lies**
- 1921 **The Great Day**
- 1921 **The Mystery Road**
- 1921 **The Princess of New York**
- 1922 **Love's Boomerang**
- 1922 **The Man from Home**
- 1922 **The Spanish Jade**
- 1922 **Tell your Children**
- 1922 **Three live Ghosts**
- 1923 **A fehér árnyék**
- 1923 **Nő a nőhöz**
- 1924 **A szenvedélyes kaland**
- 1924 **A prúd bukása**
- 1925 **A gazember**

Némafilmek (rendezés):

- 1922 **13-as szám** [*befejezetlen*]
- 1923 **Mindig mondd meg a feleségednek!**
- 1925 **A gyönyörök kertje**
- 1926 **A hegyi sas**
- 1926 **A titokzatos lakó**

1927 **Lefelé a lejtőn**
1927 **Könnyed erkölcsök**
1927 **A szorító**
1928 **A farmer felesége**
1928 **Pezsgő**
1928 **Pezsgő - német változat**
1929 **A Man-szigeti ember**
1929 **Zsarolás - néma változat**

Angliai hangosfilmek:

1929 **Zsarolás - hangteszt**
1929 **Zsarolás**
1929 **Harmónia a mennyországban**
1930 **Elstree hív**
1930 **An Elastic Affair** [rövidfilm]
1930 **Junó és a páva**
1930 **Gyilkosság**
1930 **Mary** (*a Murder! német változata*)
1931 **A család**
1932 **Gazdag és különös**
1932 **Tizenhetes számú ház**
1932 **Lord Chamber hölgyei** [producer]
1933 **Bécsi keringők**
1934 **A férfi, aki túl sokat tudott**
1935 **39 lépcsőfok**
1936 **Titkos ügynök**
1936 **Szabotázs**
1937 **Fiatal és ártatlan**
1938 **Londoni randevú**
1939 **Jamaica fogadó**

Amerikai korszak:

1940 **A Manderley-ház asszonya**
1940 **Boszorkánykonyha**

1940 **The House across the Bay**
1941 **Végre egy jó házasság**
1941 **Gyanakvó szerelem**
1942 **Szabotőr**
1943 **A gyanú árnyékában**
1944 **Mentőcsónak**
1944 **Jó utat!**
1944 **Madagaszkári kaland**
1945 **Memory of the Camps** [dokumentumfilm]
1945 **Watchtower over Tomorrow** [dokumentumfilm]
1945 **Bűvölet**
1946 **Forgószél**
1947 **A Paradin-ügy**
1948 **Kötél**
1949 **A Baktérítő alatt**
1950 **Rémület a színpadon**
1951 **Idegenek a vonaton**
1953 **Meggyónom**
1954 **Gyilkosság telefonhívásra**
1954 **Hátsó ablak**
1954 **Fogjunk tolvajt!**
1955 **Bajok Harryval**
1956 **A férfi, aki túl sokat tudott**
1956 **Tévedés**
1958 **Szédülés**
1959 **Észak-északnyugat**
1960 **Psycho**
1963 **Madarak**
1964 **Marnie**
1966 **Szakadt függöny**
1969 **Topaz**
1972 **Téboly**
1976 **Családi összeesküvés**

TV-filmek:

"Alfred Hitchcock Presents" (Alfred Hitchcock bemutatja)

Első évad (1955-56)

Revenge

Breakdown

The Case of Mr. Pelham

Back for Christmas

Második évad (1956-57)

Wet Saturday

Mr. Blanchard's Secret

One more Mile to Go

Harmadik évad (1957-58)

The Perfect Crime

Lamb to the Slaughter

A Dip in the Pool

Negyedik évad (1958-59)

Poison

Banquo's Chair

Ötödik évad (1959-60)

Arthur

The Crystal Trench

Hatodik évad (1960-61)

Mrs. Bixby and the Colonel's Coat

The Horseplayer

Hetedik évad (1961-62)

Bang! You're dead!

Suspicion (1957-1958)

Four O'Clock

Ford Startime (1959-1960)

Incident at a Corner

”Alfred Hitchcock Hour”(1962-1964)

I saw the whole thing

ALFRED HITCHCOCK CAMEO SZEREPEI A FILMJEIBEN

(Forrás: Auzel 1999, és www.hitchcock.hu)

1926 Titokzatos lakó

Hitchcock először háttal látható, éppen telefonál. Második alkalommal a bábépszkodók között lehet felfedezni.

1929 Zsarolás

A filmrendező egy metrókocsiban olvas, majd egy gyerek megzavarja, akit ő hátba is vág.

1930 A gyilkos

Hitchcock egy hölgyet átkarolva sétál az utcán.

1932 Tizenhetes szám

Hitchcock ül a buszon, és később a kamera felé fordul.

1935 39 lépcsőfok

A mozimogul kalapban jelenik meg, majd az utcán leejt egy lapot, miközben két szereplő felszáll a buszra.

1936 Titkos ügynök

Hitchcock elsétál egy mozi előtt, majd megemeli a fejét.

1938 Londoni randevú

A rendező cigarettázik egy pályaudvaron.

1940 A Manderley-ház asszonya

Hitchcock egy telefonfülke mellett sétál el.

1940 Boszorkánykonyha

Sir Alfred elmerül az újság olvasásában, így keresztezi az egyik szereplő útját.

1941 **Végre egy jó házasság**

Egy ház előtt sétál el.

1941 **Gyanakvó szerelem**

A rémület mestere egy postaláda előtt áll.

1942 **Szabotőr**

Hitchcock egy bolt kirakatában gyönyörködik.

1943 **A gyanú árnyékában**

Hitchcock ül a vonaton és kártyázik, háttal ül a kamerának, de az operatőr ráközelít a lapjaira.

1943 **Mentőcsónak**

Hitchcock egy újság lapján jelenik meg. Érdekesség még, hogy épp egy fogyókúra reklámban látható a fényképe.

1945 **Bűvölet**

Hitchcock kilép a liftből, kezében hegedűvonót tart és dohányzik.

1946 **Forgószél**

Hitchcock pezsgőzik Ingrid Bergman összejövetelén.

1947 **A Paradin-ügy**

A rendező itt szintén hangszerrel jelenik meg, de ez esetben egy csellóval látható a pályaudvaron.

1948 **A kötél**

Rögtön a film elején Hitchcock sétál az utcán.

1949 **Baktérítő alatt**

A tömegben lehet észrevenni a suspense mesterét, éppen a kormányzó beszédét hallgatja, majd két férfival beszélget.

1950 **Rémület a színpadon**

Visszafordul az utcán a magában beszélő főszereplő után.

1951 Idegenek a vonaton

Itt egy nagybőgővel láthatjuk őt, amint felszáll egy vonatra.

1952 Meggyónom

A film elején feltűnik a lépcső tetején.

1954 Gyilkosság telefonhívásra

Hitchcockot egy fotón pillanthatjuk meg.

1954 Hátsó ablak

Az egyik szereplőnek, egy zongoristának visz fel egy órát.

1955 Fogjunk tolvajt!

Hitchcock Cary Grant mellett ül egy buszon.

1956 Bajok Harry-vel

A rendező az utcán sétál, egy festő vásznai mögött pillanthatjuk meg.

1956 A férfi, aki túl sokat tudott

Hitchcock a tömegben áll egy piacon.

1957 Tévedés

A főcím előtt már megjelenik a rendező, és elmondja, hogy a film igaz történetet dolgoz fel.

1958 Szédülés

Szintén hangszerrel visz magával Hitchcock, ez esetben egy kürttokkal láthatjuk őt.

1959 Észak-északnyugat

A rendező fut a busz után, de nem sok sikerrel.

1960 Psycho

Hitchcock az utcán sétál el, közel Janet Leigh munkahelyéhez.

1963 Madarak

Két kutyát sétáltat, miután kijött egy boltból.

1964 Marnie

Egyik hotelszobából kisétál, majd a kamerába néz.

1966 Szakadt függöny

Egy hotel halljában egy babát tart az ölében.

1969 Topáz

Hitchcock tolésszékből ül a repülőtéren.

1972 Téboly

A rendezőt ismét a tömegben véljük felfedezni kalappal a fején.

1976 Családi összeesküvés

Hitchcock mint árnyékkép tűnik fel a színen.



4. sz. melléklet: Alfred Hitchcock, a filmek „mestere”
Forrás: www.hitchcock.hu



5. sz. melléklet:
Hitchcock cameo szerepben
a *Rémület a színpadon* c. filmben.
Forrás:
www.sideward.net/specials/hitchcock.html



6. sz. melléklet : A férfi, aki túl sokat tudott egyik
kulcsfontosságú jelenete előtt (balra Hitchcock)

Forrás:
<http://www.johncoulthart.com/feuilleton/?p=2570>



7. sz. melléklet: A bonyodalom kezdete a 39 lépcsőfok című krimiben.
(A képen: Robert Donat és Lucie Mannheim)
Forrás: <http://www.filmreference.com/Films-Thr-Tur/The-39-Steps.html>



8. sz. melléklet: A Londoni randevú egyik jelenete (balról: Michael Redgrave,
Margaret Leighton és Paul Lukas)
Forrás:

<http://www.britannica.com/eb/art-92301/Margaret-Lockwood-with-Michael-Redgrave-and-Paul-Lukas-in-The>



9. sz. melléklet: Forgatási szünet a *Manderley-ház asszonya* című film felvételei közben (balról: Alfred Hitchcock, Joan Fontaine és Laurence Olivier)
Forrás: <http://www.imdb.com/title/tt0032976/mediaindex>



10. sz. melléklet: A *Szabotőr* című film egyik híres jelenete, amely a New-York-i Szabadság-szobor tetején játszódik.
Forrás: <http://hitchcock.tv/mov/saboteur/saboteur.html>



11. sz. melléklet: A Mentőcsónak című film főszereplői.
Forrás: <http://hitchcock.tv/mov/lifeboat/lifeboat.html>



12. sz. melléklet: Salvador Dalí, spanyol festőművész,
aki segítséget nyújtott a Bűvölet című krimihez.
Forrás: <http://www.tate.org.uk/modern/exhibitions/daliandfilm/default.shtm>



13. sz. melléklet: A közismert jelenet az Idegnek a vonaton című klasszikusból.

Forrás: http://hitchcock.tv/mov/strangers_on_a_train/train.html



14. sz. melléklet: Montgomery Clift, a Meggyónom című krimi bajba keveredett papjaként.

Forrás: http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Montgomery_Clift_in_I_Confess.JPG



15. sz. melléklet: A Szédülés című film két főszereplője:
Kim Novak és James Stewart.

Forrás: <http://blog.afi.com/100movies/index.php/category/suspense/>

16. sz. melléklet: A Szédülés című film zenéjének Bernard Herrmann által megírt kottája.

Forrás: <http://www.library.ucsb.edu/speccoll/pa/pamss03.html>



17. sz. melléklet: Az Észak-északnyugat című krimi két legendássá vált jelenete: (balra: Cary Grant menekül a repülő elől, jobbra: az amerikai elnökök kőbevájtt arcai előtti üldözés)

Forrás: http://hitchcock.tv/mov/north_by_northwest/northwest.html

http://elenzil.com/orionreads/archive/2006_07_01_orionreads_archive.html



18. sz. melléklet: Anthony Perkins felejthetetlen, ijesztő mosolya a Psychóban.

Forrás: <http://mikeduran.com/?p=876>



19. sz. melléklet: A *Psycho* különböző jelenetei.
 Forrás: http://the-devils-claw.blogspot.com/2007_03_01_archive.html



20. sz. melléklet: A *Madarak* című filmhez készült reklámfotó,
 melyen Tippi Hedren látható.
 Forrás: http://www.moviediva.com/MD_root/reviewpages/MDBirds.htm